

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2013

Eva Pavelková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Eva Pavelková

**Osobnost české sportovní žurnalistiky
Tomáš Jungwirth**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Eva Pavelková**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

PAVELKOVÁ, Eva. *Osobnost české sportovní žurnalistiky Tomáš Jungwirth*. Praha, 2013. 70 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Abstrakt

Tomáš Jungwirth byl významným komentátorem Československé televize od konce 70. do začátku 90. let. Cílem této bakalářské práce je poskytnout čtenáři ucelený pohled na Jungwirthovu osobnost, v práci je chronologicky popsán jeho profesní vývoj (ať už atletický nebo komentátorský). V první kapitole je z důvodu pochopení dalších souvislostí stručně charakterizována sportovní žurnalistika, více je pak pozornost zaměřena na přímý televizní přenos. Bez těchto základních poznatků bych nebyla schopná pochopit podmínky, za kterých Jungwirth pracoval, a nemohla při tvorbě práce využít dalších elementárních znalostí, např. jak je povolání sportovního komentátora vůbec chápáno. Druhá kapitola se věnuje Jungwirthově životě před příchodem do sportovní redakce ČST – především pak atletické kariéře. Tomáš Jungwirth byl (stejně jako jeho bratr Stanislav) úspěšným československým reprezentantem na střední tratě. Zkušeností ze závodnických let využil i ve své pozdější profesi. V části třetí je popsáno Jungwirthovo působení v televizním prostředí – od výběrového řízení po odchod z ČST a vykonávání funkce šéfredaktora sportovní redakce na soukromém Kabelu Plus. Za vrchol Jungwirthovy kariéry označuji komentování Mistrovství světa v atletice 1983 v Helsinkách. Za důležitou součást práce považuji i poslední kapitolu, věnující se kultuře jazyka a následné analýze Jungwirthova komentátorského stylu.

Abstract

Tomáš Jungwirth was a major commentator of Czechoslovakian television since the late 70's to the beginning of the 90's. The aim of this thesis was to give reader a comprehensive view on Jungwirth's personality, work chronologically describes his professional development (whether athletic or commentary). In the first chapter, because of understanding the various aspects related to it, briefly characterizes sports journalism, more attention is paid to the live broadcast. Without this basic knowledge I would not be able to understand the conditions in which Jungwirth worked, and creating other elementary knowledge, such as how is the profession of sports commentator perceived. The second chapter is devoted to Jungwirth's life before coming to the sports section of ČST – especially athletic career. Tomáš Jungwirth was (like his brother Stanislav) successful Czechoslovakian representative for middle-distance running. Years of racing experience he used in his later career. Work continues with the third part, which describes Jungwirth's working in television – from the admission to leaving ČST and carrying out the function of a superior of the sports section on private Kabel Plus. As a top of Jungwirth's career I mark commenting of the World Championship in athletics 1983 in Helsinki. An important part of the work consists in the last chapter, which deals with the lingual culture and subsequent analysis of Jungwirth's commentary style.

Klíčová slova

Tomáš Jungwirth, sport, atletika, televize, sportovní komentář, přímý přenos, kultura jazyka, ČST

Keywords

Tomáš Jungwirth, sport, athletics, television, sports commentary, live broadcast, lingual culture, ČST

Rozsah práce: 62 767 znaků (31 normostran)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23. 5. 2013

Eva Pavelková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doktoru Petru Bednaříkovi za jeho postřehy a podnětné připomínky při psaní práce, pánům Štěpánu Škorpilovi a Vladimíru Drbohlavovi za cenné znalosti a vzpomínky na Jungwirthovu i vlastní komentátorskou kariéru, pánům Pavlu Pěnkavovi a Zdeňku Fatorovi za vstřícný přístup a popis atletické éry Tomáše Jungwirtha a v neposlední řadě paní Marii Jungwirthové za poskytnuté materiály, osobní vzpomínky a hodnotné rady.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Pavelková Eva

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2010

E-mail diplomantky/diplomanta:

evicka.pav@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Osobnost české sportovní žurnalistiky – Tomáš Jungwirth

Předpokládaný název práce v angličtině:

The personality of Czech sports journalism – Tomáš Jungwirth

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezi)

LS 2012/2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Postava Tomáše Jungwirtha je pro sportovní žurnalistiku významná zejména proto, že se jednalo původně o profesionálního atleta, až poté absolvoval Fakultu žurnalistiky. Z toho důvodu dokázal komentovat sportovní přenosy zcela jiným způsobem než jeho televizní kolegové. V závěrečné části se pokusím jeho komentář analyzovat a zhodnotit. Cílem celé práce je jasně zobrazit Jungwirthův život a především jeho komentátorskou kariéru.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod – obecná charakteristika sportovní žurnalistiky
2. Atletická kariéra – stručné shrnutí Jungwirthových sportovních úspěchů
3. Žurnalistická praxe
 - 3.1 Příchod do sportovní redakce – 70. léta, Jungwirthovy začátky
 - 3.2 Vrchol kariéry – začátek 80. let, období kolem MS v Helsinkách 1983
 - 3.3 Období po odchodu z ČST – šéf sportovní redakce Kabelu plus
4. Styl komentování, přínos žurnalistice – klady a zápory Jungwirthova způsobu komentování
5. Závěr
6. Zdroje

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Život Tomáše Jungwirtha (1942–1998) se zaměřením na jeho komentátorskou kariéru v 70. až 90. letech.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Významným zdrojem mé práce budou rozhovory s tehdejšími spolupracovníky Tomáše Jungwirtha, případně jeho současnými následovníky. V této fázi se budu dotazovat jak na jeho osobnost, tak styl komentování, ale i aspekty vysílání před 30–40 lety v kontrastu k podmínkám dnes.

V další části, ve které se budu snažit popsat Jungwirthův způsob komentování, budu čerpat z obrazových záznamů archivu České televize. Psaná periodika využiji k popisu Jungwirthovy atletické kariéry – např. časopis Atletika, Československý sport, ale také působení v ČST – týdeník Československá televize.

Tomáš Jungwirth byl nejen televizním komentátorem, ale také novinářem píšícím. Z jeho psané tvorby využiji publikaci Evropská atletika.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

JUNGWIRTH, Tomáš; MACÁK, František. *Evropská atletika*. Praha: Panorama, 1979.
 Publikace, jejímž autorem je nejen sám Tomáš Jungwirth, ale také bývalý rozhlasový reportér a dlouholetý šéfredaktor časopisu *Atletika* František Macák, se zaměřuje na evropské atletické úspěchy i sportovce samotné, z nichž někteří byli Jungwirthovými přáteli.

VÁHALA, František; kolektiv. *Žurnalistika – Jazyk a styl*. Praha: Svaz československých novinářů, 1966.
 Kolektiv autorů je složen z jazykovědců. V knize, jež byla v roce 1966 vydána jako čtvrtý sešit prvního ročníku série *Sešity novináře*, charakterizují lingvisté jazykovou správnost a styl žurnalistických projevů, včetně mluveného komentáře a reportáže v televizi.

CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Televize a totalitní moc 1969–1975*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998.
 Autorka popisuje situaci v televizi (redakce, vysílání, technika, cenzura atd.) na začátku normalizace, mezi lety 1969 a 1975.

JIRKA, Jan. *Kdo byl kdo v české atletice*. Praha: Olympia, 2004.
 Téměř 2500 portrétů českých závodníků, rozhodčích, trenérů, sportovních novinářů a dalších osobností spojených s českou atletikou.

BOYLE, Raymond. *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, 2006.
 Kniha nabízí jedinečnou hloubkovou analýzu sportovní žurnalistiky, a to ve všech médiích. Popis je podpořen rozhovory s osobnostmi sportovního novinářství.

ZÁRUBA, Robert. *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST Praha*. Praha: FŽ UK, 1989.
 Robert Záruba získal za tuto diplomovou práci ocenění Českého literárního fondu. Popisuje slavné okamžiky vysílání Československé televize, např. přímý přenos ze ZOH v Cortině d'Ampezzo.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BECKOVÁ, Štěpánka. *Slovní zásoba současné mluvené sportovní žurnalistiky*. Ostrava: FF OU, 2010.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

Obsah

Úvod	2
1 Sportovní žurnalistika v televizi	4
1.1 Přímý televizní přenos	6
1.1.1 Komentář přímého přenosu a osobnost komentátora	8
2 Atletická kariéra a život před příchodem do ČST	10
3 Žurnalistická praxe	15
3.1 Příchod do sportovní redakce ČST	17
3.2 Vrchol kariéry	19
3.3 Období po odchodu z ČST	22
4 Analýza komentátorského stylu a mluveného projevu	24
4.1 Kultura jazyka	24
4.2 Analýza komentátorského stylu Tomáše Jungwirtha	27
4.2.1 Mistrovství světa v atletice 1983	27
4.2.2 Moderace zpravodajských relací	28
Závěr	30
Summary	31
Zdroje	33
Seznam příloh	37
Přílohy	38
Příloha č. 1: Rozhovor s bývalým komentátorem ČST, dnes komentátorem Eurosportu Štěpánem Škorpilem (rozhovor)	38
Příloha č. 2: Rozhovor s komentátorem ČT Vladimírem Drbohlavem	51
Příloha č. 3: Rozhovor s manželkou Tomáše Jungwirtha Marií Jungwirthovou	55
Příloha č. 4: Rozhovor s bývalým československým reprezentantem a Jungwirthovým tréninkovým kolegou Pavlem Pěnkavou (rozhovor)	60
Příloha č. 5: Fotografie Tomáše Jungwirtha, poskytnuté Marií Jungwirthovou (foto) ..	67

Úvod

V okolí atletiky jsem se pohybovala už od dětství – já jsem třetí generací naší rodiny, která se sportu věnuje, a to jak aktivně, tak pasivně. Královna sportu, jak se atletice mezi sportovci říká, mi učarovala i skrze televizní obrazovku – dodnes sleduji přenosy se zatajeným dechem a stávalo se tak často i u závodů dávno minulých, pouze vytažených z archivu.

Kdo jiný by tedy měl být předmětem mé bakalářské práce než komentátor Československé televize Tomáš Jungwirth, který byl v první řadě atlet a až poté se vydal na dráhu televizního novináře. Půjde tedy o historickou studii podloženou hloubkovými rozhovory a jazykovým rozborem.

V úvodní kapitole charakterizují sportovní žurnalistiku jako takovou – zaměřím se také na aspekty přímého televizního přenosu v té době nebo úlohu sportovního komentátora. Popíši i nějaká specifika žurnalistiky v televizi – stručné obecné shrnutí a rozdíly s tiskem nebo rozhlasem. Historický vývoj žurnalistické profese, redakce sportu či sportovní reportáže vynechám nebo ho zmíním pouze okrajově, protože byl již vícekrát zpracován přede mnou a pro moji práci ani není klíčový.

V druhém oddíle nastíním Jungwirthův život před příchodem do televize včetně jeho největších sportovních úspěchů. Ve třetí části postupně popíši jeho novinářskou kariéru – od konce sedmdesátých let a začátků práce v televizi přes vrcholné období 80. let až k odchodu z Československé televize a šéfování sportovní redakce Kabelu plus, dnešního Eurosportu. V této kapitole využiji hlavně vzpomínek Jungwirthových kolegů. Součástí kapitoly referující o Jungwirthově práci v ČST je i nastínění situace ve společnosti a hlavně televizi v daném období.

Na závěr se pokusím na základě poznatků z kapitoly první a dalších kritérií popsaných na začátku kapitoly závěrečné (definice kultury jazyka a kultivovanosti mluveného projevu) analyzovat Jungwirthův komentátorský styl – poukáži na klady a zápory, které vycházejí právě i z vývoje Jungwirthovy kariéry (nejdříve atletické, až poté povolání sportovního žurnalisty).

Rozhodla jsem se v práci využít starší literatury, protože píše převážně o době před dvaceti a více lety. Nemohu tedy čerpat z nejnovějších zdrojů, které by neodpovídaly zkoumané skutečnosti – bylo nutné zohlednit také dobové technologie a způsob, jakým byly uskutečňovány např. přímé sportovní přenosy nebo jakým fungovala sportovní

redakce Československé televize. Jde o odbornou literaturu tehdejší doby, týkající se technologie televizního vysílání.

K posílení dobového obrazu a pochopení tehdejší přítomnosti jsem využila i tehdy vydávaná periodika, jako je např. týdeník Československé televize, deník Československý sport nebo časopis Atletika.

Jak už bylo zmíněno, dalším významným aspektem práce jsou hloubkové rozhovory s Jungwirthovými blízkými – ať už kolegy atlety Pavlem Pěnkavou a Zdeňkem Faturem k získání představy o Jungwirthovi jako sportovci, než se stal novinářem, nebo přáteli komentátory (Štěpán Škorpil, Vladimír Drbohlav), kteří s ním prakticky dennodenně spolupracovali až celá desetiletí. Za velice důležitý považuji hlavně rozhovor s Jungwirthovou manželkou Marií, která mi jako jediná mohla odpovědět na otázky osobnějšího rázu a která je k takovým odpovědím samozřejmě nejpovolanější, jelikož s Jungwirthem žila třiatřicet let. Bez možnosti uskutečnění rozhovorů by téměř nebylo možné Jungwirtha charakterizovat a popsat jeho život (zdrojů se k tomu dá nalézt opravdu málo), proto jsem se snažila oslovit více respondentů, aby byla má představa o Jungwirthově osobě co nejdokonalejší a nejplastičtější. V některých případech však množství rozhovorů přineslo i nevýhodnou skutečnost – informace, které mi zpovídání svěřovali, se lišily. Stávalo se tak ale jen v naprostých detailech. Rozhovory jsou součástí příloh bakalářské práce.

Při oslovení Archivu České televize nastal neočekávaný problém – pracovníci nemohli dlouho najít žádný archivní záznam, na kterém by Jungwirth komentoval. Nakonec se díky spolupráci s Robertem Zárubou podařilo některé fragmenty dohledat – a to především pro mou práci důležitého přenosu z Mistrovství světa v atletice 1983 v Helsinkách. Právě na základě komentování této události totiž rozeberu Jungwirthův komentátorský styl a mluvený projev v závěrečné části práce.

Knihu Evropská atletika, na které Jungwirth spolupracoval s bývalým šéfredaktorem časopisu Atletika Františkem Macákem, se mi nepodařilo sehnat (k půjčení je pouze v Moravské zemské knihovně a využití meziknihovní výpůjčky s Národní knihovnou nebylo možné). Přestože mám tedy tento titul v tezích bakalářské práce, nemohla jsem z něj čerpat.

1 Sportovní žurnalistika v televizi

Nejprve stručně charakterizují sportovní žurnalistiku jako takovou, v podkapitole nastíním některé základní prvky přímého přenosu a zaměřím se především na televizní komentář a osobnost komentátora, zde budu čerpat i z diplomové práce samotného Tomáše Jungwirtha nazvané *Osobnost sportovního komentátora*. Nebudu se podrobně věnovat např. realizaci přenosu, práci přenosového štábu nebo technickým prostředkům. Některé z nich popíši ve třetí kapitole tam, kde to bude pro pochopení nutné, nebo je použiji k přiblížení tehdejších podmínek fungování redakce.

„Sportovní žurnalistika je povolání, ke kterému musíte směřovat už od dětství. Jeden kolega až do poslední chvíle na fakultě nevěděl, jestli bude dělat kulturu, ekonomiku, zahraniční politiku nebo sport. Nakonec dělá sport a dělá ho dodneška špatně. Ten sport musíte mít v sobě a někde uvnitř vždycky víte, že chcete dělat zrovna tohle.“¹

Dalo by se tedy pomocí známého klišé říci, že profesi sportovního žurnalisty si nevyberete, ona si vybere vás. Sportovních novinářů je tedy podstatná většina bývalí sportovci (často ne úplně úspěšní) nebo alespoň dlouholetí diváci sportovních přenosů a vášniví fanoušci. Někteří z nich berou svou práci jako splněný sen – poukazují na to, že se jich blízcí ptají, kdy už si přestanou hrát a začnou opravdu pracovat.²

Sportovní rubrika je považována spíše za oddechovou část novin nebo televizního a rozhlasového programu. Mezi dalšími redakcemi nemá ta sportovní velkou prestiž a je na ni nahlíženo hlavně jako na zmíněnou „zábavu“ – jak pro publikum, tak pro ty, kdo o ní referují. Sport je řazen k „nenáročným“ žánrům, jako jsou např. články o slavných osobnostech a skandálech nebo různé lifestylové magazíny.³

Příkladem může být přímá závislost sportovní žurnalistiky na sportovních celebritách – reportáže často stojí pouze na nich, čímž se však novináři o nich informující posouvají do oblasti bulváru a může být na tuto skutečnost nahlíženo jako na úpadek.⁴ Tím však sportovní žurnalistika odporuje zásadám žurnalistiky jako takové, tzn. pozvedávat úroveň společnosti. Musíme však vzít v potaz i úvahu Miroslava Kouby: *„Sport se stává v moderní společnosti sociální institucí, dotýká se výchovy,*

¹ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpílem uskutečněný 26. 3. 2013

² BOYLE, Raymond. *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, 2006, 198 s. ISBN 1-4129-0798-5. s. 1.

³ BOYLE, R (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*, s. 9–10.

⁴ BOYLE, R. (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*, s. 11.

*ekonomiky, umění, politiky, práva, je obsahem prostředků masové komunikace i jednání v oblasti mezinárodní diplomacie.*⁵

Především pak v televizní sportovní žurnalistice proti sobě stojí dva aspekty – zásada objektivita a zábava. Sportovní kalendář je sestavován i s ohledem na televizní možnosti nebo sponzoring a velké sportovní korporace, podléhá určitým komerčním tlakům.⁶ Televize tedy ovlivňuje sport samotný a samozřejmě to funguje i naopak. Televize má však za úkol hlavně zachovávat podstatu sportu – napětí okamžiku.⁷

Sportovní novináři pak především nabourávají stereotypy o této profesi – nesedí pouze v kanceláři a nesledují tiskové agentury, ale musí opravdu být na zápasech či u závodů, navštěvovat tiskové konference se sportovci, trenéry, organizátory a shánět exkluzivní rozhovory.⁸ Důležitý je pro sportovní žurnalisty také vztah se sportovci, dalšími novináři nebo svým redakčním týmem (kameraman, zvukař), protože se v této branži potkávají stále ti samí lidé. Jsou takovým „státem ve státě“. S jejich izolací souvisí i to, že jsou součástí různých vtipů i v televizní zábavě (Tele tele, Zdeněk Izer...)

Musí plnit několik úkolů najednou – být objektivními reportéry, investigativními novináři, zastánci a obhajovateli týmů, sportovců, ale také zástupci fanoušků.⁹ I proto je ve sportovních zprávách a reportážích (v rozporu s obecnými pravidly žurnalistiky) povolena určitá míra vlastního názoru nebo zapojení a hlavně emocí – typické je to hlavně pro zápasy národních týmů. „V zásadě však má reportér stát vždy nad situací klidně a objektivně. Přílišné výlevy fanouškovského citění a nadšení, překračující leckdy i míru slušného vkusu, by v rozhlase neměly mít místo.“¹⁰ Tato úvaha platí nejen v rozhlase, ale i při přenosech televizních. Na druhou stranu informují sportovní

⁵ KOUBA, Miroslav. *Specifičnost práce sportovního televizního komentátora a rozhlasového reportéra*. Praha: FŽ UK, 1975, 279 s. Diplomová práce. s. 22.

⁶ BOYLE, R. (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*, s. 21.

⁷ KOUBA, M. (1975). *Specifičnost práce sportovního televizního komentátora a rozhlasového reportéra*, s. 30.

⁸ BOYLE, R. (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, s. 12.

⁹ BOYLE, R. (2006). *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, s. 15.

¹⁰ VÁHALA, František. *Jazyk a styl: žurnalistika*. Praha: Svaz československých novinářů, 1966. 144 s. s. 137.

novináři o faktech a jsou pouhými svědky, proto někteří tvrdí, že je jednodušší najít pravdu zde, než v jiných oblastech žurnalistiky.¹¹

Ve složení televizního programu má však i přes neoblíbenost mezi ostatními redakcemi sport své místo už od počátků. V únoru 1955, méně než 2 roky po zahájení vysílání, přinesla Československá televize první sportovní přenos z hokejového zápasu IF Leksand s pražským výběrem, který se odehrával na tehdejším stadionu na Štvanici. Po jeho odvysílání rapidně vzrostl zájem o koupi televizorů a do konce týdne byly v pražských prodejnách všechny vyprodané.¹² O rok později vznikla relace Branky, body, vteřiny – nejdéle vysílaný pořad u nás. V roce 1956 už také přenášela televize dění ze ZOH v Cortině d'Ampezzo – poprvé zde kameramani použili transfokaci, která se poté stala běžnou součástí sportovních přenosů.¹³

Už tento prvotní zájem svědčí o oblibě reportážního zpracování sportu či živě přenášených zápasů – zájem neustal ani v dalších letech a trvá dodnes. Např. Robert Záruba, jak říká svým studentům na semináři Sportovní žurnalistiky, považuje přímý přenos za divácky nejatraktivnější. Podmínky přenosu sportovních událostí se však změnily, stejně jako technologie a pravděpodobně i mluvený projev komentátorů.

1.1 Přímý televizní přenos

Televizní žurnalistika by měla samozřejmě splňovat stejné zásady jako žurnalistika obecně. Avšak na rozdíl od tisku musí využívat výrazových prostředků, které televizní technika nabízí. Největším rozdílem je pak pomíjivost televizního vysílání – zvláště v dobách, o kterých bude má práce vypovídat, kdy ještě nebyl internet rozšířený a neexistovalo ivysílání.

Čím se sportovní žurnalistika nejvíce odlišuje, je možnost sledovat událost samotnou – u jiných témat např. divák nevidí, jak k dopravní nehodě došlo, pouze následky; novinář není u jednání firmy, má k dispozici až tiskovou zprávu atd. A tuto možnost může televize zprostředkovat divákům. Měla by hlavně pomáhat události

¹¹ BOYLE, Raymond. *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, 2006, 198 s. ISBN 1-4129-0798-5. s. 20.

¹² ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR – 4*. [online]. 2001 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.louc.cz/pril01/p38his4.html>>

¹³ ZÁRUBA, Robert. *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST*. Praha: FŽ UK, 1989, 282 s. Diplomová práce. s. 56.

spoluprožít, přinést divákům požitky ze samotného dění, což se daří nejlépe rovnou v přímém přenosu.¹⁴

Televizní tvorba, to znamená myslet, vidět a vyjadřovat se v obrazech. Obraz by měl být vždy rozhodující – i pro přímý přenos je klíčový, zvukové prostředky jsou až na druhém místě, to tedy platí i pro komentář.¹⁵ „Kompozice pořadu je ovládána samotným reálným jevem, událostí; změnit jeho průběh je nemožné; přípustná je pouze interpretace událostí...“¹⁶ Nejdůležitější je výběr události, námět musí být jak telegenní, tak společensky závažný, aby přilákal co nejvíce diváků. Děj je pak zabírán z hlediska přehlednosti, ale i emocí nebo zajímavosti.¹⁷

Přenosem se rozumí „nepřetržitý přenos obrazové i zvukové informace z určitého místa A na jakékoliv místo B“¹⁸ a je charakterizován jako základ televizního vysílání – samotná přítomnost u události nestačí, přenos využívá i dalších základních předností televize – bezprostřednost, časová kontinuita, objektivnost, dokumentární hodnota.¹⁹ V televizní praxi se tak označuje pořad, který je snímán přenosovými prostředky mimo prostor studií.²⁰ Dalším znakem je, že „existuje časová totožnost události a jejího vnímání ze strany diváka“²¹ – divák je tedy neustále „při tom“.

„Televizní přenos má však i možnost způsobem prezentace jednotlivých faktů (záběrem i skladbou, komentářem) ovlivňovat veřejné mínění.“²² Mimo funkcí zpravodajské, výchovné, poučné a zábavní byly ve starších pramenech uváděny i funkce agitační a propagační.²³ Televize jako tehdejší největší hromadný sdělovací prostředek poskytovala dokonalé nástroje k působení na společnost, k manipulaci.

¹⁴ HLADKÝ, Miroslav. *Žurnalistika v televizi*. Praha: Novinář, 1986, 349 s. s. 162.

¹⁵ KOUBA, M. (1975). *Specifičnost práce sportovního televizního komentátora a rozhlasového reportéra*, s. 34

¹⁶ JURIKOVSKIJ, Aleksandr Jakovlevič a BORECKIJ, Rudolf Andrejevič. *Základy televizní žurnalistiky*. Praha: Edice Čs. Televize, 1970–1971, 145 s. s. 72.

¹⁷ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 164.

¹⁸ DRBOHLAV, Vladimír. *Přímý televizní přenos*. Praha: FŽ UK, 1976, 168 s. Diplomová práce. s. 8.

¹⁹ DRBOHLAV, V. (1976). *Přímý televizní přenos*, s. 12.

²⁰ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 164.

²¹ JURIKOVSKIJ, A. J. a BORECKIJ, R. A. (1970–1971). *Základy televizní žurnalistiky*, s. 72.

²² DRBOHLAV, V. (1976). *Přímý televizní přenos*, s. 16.

²³ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 166.

Na přenos se svou činností podílí několik složek – především redakce, realizace, komentátor a produkce.²⁴ Nejdůležitější osobou je režisér, který vybírá momenty, záběry, směřuje pozornost diváka, komunikuje s kameramany, produkcí i komentátory. V následující části se budu věnovat třetí složce, tedy komentáři.

1.1.1 Komentář přímého přenosu a osobnost komentátora

Specifičnost role televizního komentátora oproti sportovním redaktorům v jiných sdělovacích prostředcích spočívá v tom, že při přenosu televizním je vlastním reportérem sám obraz.²⁵ Diváci sledují událost samotnou a komentátorovo průvodní slovo jde mimo obraz – „*komentář nemůže informaci pozměnit, pouze ji určitým způsobem vyložit, zmírnit nebo zesílit (nebo přejít)*.“²⁶ Komentátor by neměl mluvit příliš – popisovat děj, který publikum vidí samo, měl by se vyhnout redundanci obrazu a slova. Stejně důležité však může být také umění mlčet. Mluvené slovo a obraz jsou v pevném sepětí, přestože obraz by měl dominovat, komentář ho doplňuje a teprve dohromady tvoří ucelený pořad.

Kultivovanost mluveného komentátorského projevu vyžaduje především takt vůči divákům a určitou dávku skromnosti, komentátor nesmí příliš dávat najevo své ego a znalosti agresivním, až mentorským způsobem.²⁷

Hlavními požadavky na komentátora jsou pak všeobecné vzdělání, kulturní a politický rozhled a samozřejmě hluboké znalosti oboru přenášené události. Všeobecné znalosti mu pomohou při improvizaci, poznatky z oboru využije jak v popisu, tak rámcovém komentáři. Musí mít také smysl pro objektivitu, musí být taktní, skromný, vkusný. Vyžadují se i improvizční schopnosti nebo pohotová a bystrá reakce. Bohatý slovník, kultivovanost vyjadřování a znalost rodného jazyka by měly být samozřejmostí. Komentátor by měl mít pokud možno příjemný hlas a určitou důvěryhodnost vystupování nebo např. umět mluvit i mlčet v pravý čas.²⁸ Měl by být prostě osobností a dokázat televizi reprezentovat. „*Především je třeba říci, že osobností*

²⁴ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 167.

²⁵ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 177.

²⁶ DRBOHLAV, V. (1976). *Přímý televizní přenos*, s. 96.

²⁷ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 178.

²⁸ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 178

se nikdo nestane ze dne na den.“²⁹ Samotný Jungwirth ve své práci píše, že komentátor přímého přenosu musí mít především rozličné schopnosti – verbální, numerické, paměťové, psychomotorické, umělecké, percepční pohotovost, prostorová představivost.³⁰

Komentátor užívá mluvené formy spisovného jazyka, hovorové češtiny, která je však jinak intonovaná – snaha o přehnaně korektní výslovnost tvoří nepřirozený výstup. Pomoci mu mohou různé druhy ozvláštnění jako síla hlasu, změna tempa řeči a další.³¹ „*Televizní komentátor mívá zpravidla vyšší frekvenci výrazů slangových a profesionalismů, které svou expresivností podbarvují primární věrohodnost obrazu.*“³² I přesto by měla být mluva hlavně účelná a srozumitelná.

Významným faktorem při výkonu komentátora v přímém přenosu je jeho předchozí příprava – ať už dlouhodobá (studium a třídění informací, veškerých dostupných podkladů), která je prakticky celoživotním vzděláváním, nebo krátkodobá (výběr z přípravy dlouhodobé, jen co bude potřeba na daný přenos, 1 papír s hesly). Informace mimo aktuální dění, které si připraví dopředu, pak musí komentátor umět vhodně začlenit, současné záběry nesmí nabízet něco dynamičtějšího. V praxi pak platí pravidlo, že čím lepší příprava, tím lepší možnost improvizace.³³

Komentátor sleduje jak dění na obrazovce, které vidí divák doma, tak dění na stadionu, které rovněž přibližuje publiku. „*Tato dvojaká role, kterou sami sportovní redaktori označují jako „šilhání“, bezesporu klade vedle nároků na jazykové schopnosti a dovednosti i nároky na maximální soustředěnost, neustálou pozornost a postřeh reportéra.*“³⁴

S tím souvisí i paměť – komentátor musí pracovat jak s dlouhodobou, tak krátkodobou formou. „*Sportovní komentátor ve své profesi využívá dlouhodobé paměti zejména u sportů, na které se dlouhodobě specializuje. U těch, na kterých pracuje pouze*

²⁹ JUNGWIRTH, Tomáš. *Osobnost sportovního komentátora*. Praha: FŽ UK, 1979, 122 s. Diplomová práce. s. 41.

³⁰ JUNGWIRTH, T. (1979). *Osobnost sportovního komentátora*, s. 22.

³¹ DRBOHLAV, V. (1976). *Přímý televizní přenos*, s. 97.

³² DRBOHLAV, V. (1976). *Přímý televizní přenos*, s. 105.

³³ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

³⁴ SVOBODOVÁ, Ivana. K stylovému využití jazykových prostředků v televizní sportovní reportáži. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1992, roč. 75, č. 2. s. 72–77.

nárazově, často mnohá důležitá fakta zapomíná, a tak v tomto případě hovoříme o zapojení paměti krátkodobé.³⁵

2 Atletická kariéra a život před příchodem do ČST

Tomáš Jungwirth se narodil 24. listopadu 1942 v Roztocích u Prahy. Matce bylo při porodu 42 let. Dětství prožil v neúplné rodině – otec byl z politických důvodů ve valdickém vězení. V 1. světové válce přišel o ruku. Poté pracoval jako poštovní doručovatel a za 2. světové války byl členem odboje³⁶, jak o tom píše i roztocký měsíčník *Odras* čerpající z místní kroniky: „*Významná odbojová skupina se vytvořila po německé okupaci na roztocké poště, jejímiž vedoucími členy byli T. Jungwirth, J. Sysel, V. Mladý a poštovní J. Pelc – vesměs pracovníci, kteří na svém předchozím působišti v pohraničí již poznali pravou tvář nacismu.*“³⁷ V padesátých letech byl odsouzen na osm a půl roku, Tomáš byl u otcova zatčení. Podle rozsudku „*byl uznán vinným zločinem velezrady podle § 1 odst. 2 zák. č. 231/48 jehož se měl dopustit tím, že koncem roku 1948 a v roce 1949 v Praze se spolčil s dalšími osobami, aby se pokusili rozvrátit lidově demokratické zřízení republiky.*“³⁸ V rozsudku není zmínka o tom, s jakými osobami se měl spolčit. Další přitěžující okolností byla u Jungwirthových nalezená zbraň – „*a/ za přečin nedovoleného ozbrojování podle § 29 odst. 1 zák. 231/48 se rehabilitace nevztahovala.*“³⁹ Otcovo odsouzení samozřejmě poznamenalo jak Jungwirthovu kariéru, tak i psychiku a charakter v letech pozdějších. O dvanáct let staršího bratra Stanislava bral tudíž jako vzor nejen atletický, ale také do jisté míry otcovský.⁴⁰

Stanislav Jungwirth byl jedním z nejlepších československých běžců na střední tratě – specializoval se hlavně na 1500 metrů. Dvakrát se účastnil olympijských her – 1952 v Helsinkách, kde vypadl v semifinále, a 1956 v Melbourne, kde doběhl šestý. Největším medailovým úspěchem je jeho bronz z Mistrovství Evropy 1954 v Bernu.

³⁵ JUNGWIRTH, T. (1979). *Osobnost sportovního komentátora*, s. 21.

³⁶ Rozhovor Jungwirthová

³⁷ VI. kapitola – Doba okupace, odboje a naděje 1938 – 1945 [online]. *Odras – měsíčník Roztok a Žalova* [Městský úřad Roztoky]. 2006, č. 11 [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.roztoky.cz/userfiles/file/odraz/odraz-06-11.pdf>>

³⁸ e – mailová korespondence s Marií Jungwirthovou

³⁹ e – mailová korespondence s Marií Jungwirthovou

⁴⁰ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

V roce 1952 se stal držitelem světového rekordu na 1000 metrů časem 2:21,2 minuty. 12. 7. 1957 se mu ve Staré Boleslavi podařilo zaběhnout světový rekord na 1500 metrů 3:38,1 – jako první na světě dokázal stlačit čas pod 3:40 minuty a bratr Tomáš byl mezi diváky. Ve stejném roce se stal také prvním českým atletem, který zaběhl 1 míli pod 4 minuty (3:59,1 v Londýně).⁴¹

Absence otcovské postavy však nebyla jedinou frustrací, se kterou se musel Jungwirth vyrovnávat. Negativní politický profil, který kvůli hlavě rodiny získali i všichni blízcí příbuzní včetně Jungwirtha, ho provázal po celý život. Dalším velkým vlivem, jenž na vývoj malého Tomáše působil, byly Stanislavovy sportovní úspěchy, potažmo trenérské působení dalšího, o šest let staršího bratra Jaromíra.

Největším šokem v Jungwirthově dětství bylo propuštění otce z vězení a jeho návrat domů na konci padesátých let (k dřívějšímu propuštění přispěly i Stanislavovy medaile a světové rekordy). Rodinní přátelé synům Jungwirthovým vyprávěli, jak je jejich otec statečný a silný, doslova hrdina, ale po příchodu domů se zdálo, že ho pobyt ve vězení zlomil. Tomáš tedy neměl oporu v jeho osobě ani poté, přestože ho vídal častěji než několikrát do roka při návštěvě ve věznici.⁴² Otec se stal roznašečem sportovního časopisu Stadion, Tomáš v té době již běhal, Stanislav s atletikou končil a bratr Jaromír působil jako trenér ve Vysokých školách Praha.⁴³

Tomáš Jungwirth se díky Stanislavovi pohyboval v atletickém prostředí už od dětství. Závodit začal v žákovských kategoriích za menší oddíl v Roztocích. Sportováním si kompenzoval určitá životní zklamání a prohry, chtěl ukázat společnosti, že nejsou pouze rodinou na okraji. V roce 1958 přestoupil do klubu Vysoké školy Praha, kde ho trénoval jeho bratr Jaromír a později tehdejší nejlepší trenér středních tratí Ladislav Fišer. Fišer dříve koučoval Stanislava Jungwirtha a slavil s ním světové rekordy i další úspěchy. Tomáš často za bratrem na tréninky docházel, a tak ho znal trenér Fišer „odmalička“.

Začal navštěvovat průmyslovou školu v Kolíně, na druhý ročník přestoupil na pražskou průmyslovou školu zaměřenou na letecké motory, které ho vždy zajímaly, ale nikdy se letectví profesně nevěnoval.⁴⁴

⁴¹ JIRKA, Jan. *Kdo byl kdo v české atletice*. Praha: Olympia, 2004, 240 s. ISBN 80-7033-864-4. s. 71.

⁴² Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁴³ Osobní rozhovor se Zdeňkem Faturem uskutečněný 16. 4. 2013

⁴⁴ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

S nástupem na povinnou vojenskou službu přešel Jungwirth v roce 1963 do Dukly Praha, zároveň byl veden jako pracovník Motorletu, kam byl k výkonu služby umístěn, ale vše fungovalo pouze fiktivně.⁴⁵ Trenérem mu měl být Aleš Poděbrad, ale v Jungwirthově případě nejen na soustředěních v Houšťce, kde trávili atleti většinu přípravného období, se běžcům na střední tratě stále věnoval šéftrenér Fišer. Jungwirth měl tedy po celou kariéru stejného civilního trenéra, přestože reprezentoval vojenskou Duklu. Na dukelském oddíle oceňoval možnost setkávání s legendárním Emilem Zátopkem⁴⁶, kterého znal i přes bratra Stanislava, jenž s ním v padesátých letech trénoval.⁴⁷ V roce 1964 se Jungwirth seznámil se svojí budoucí manželkou Marií, která docházela na Strahov na tréninky skupiny Jana Lišky – jejím hlavním zaměřením bylo lyžování, ale v rámci přípravy trénovala i s atlety. Podle slov samotné Marie Jungwirthové nastalo „roční oťukávání“, po kterém se s Tomášem vzali. Dostali byt, ale zůstali bydlet v rodinném domku po Mariiných rodičích. V roce 1972 se jim pak narodil jediný syn Tomáš.⁴⁸

V Dukle Praha působil Jungwirth až do roku 1969 a právě v tomto oddíle dosáhl svých největších úspěchů. V roce 1965 získal titul mistra Československé republiky v běhu na 800 metrů a překonal i československý rekord – nový čas zastavil na 1:47,4 minuty. Ve sportovních periodikách ho začali srovnávat s bratrem Stanislavem – „*Mistr ČSSR na 800 m letos úspěšně vstoupil do šlépějí svého staršího bratra...*“⁴⁹

Nejllepší sezónu však Jungwirth zažil v roce 1966. V březnu se konaly první Evropské halové hry v Dortmundu.⁵⁰ Přestože neměl postavu pro halové závody ideální (oproti ostatním běžcům byl příliš vysoký), doběhl v závodě na 800 metrů na druhém místě. Lepší byl pouze Ir Carroll, který však měl zkušenosti z amerických hal. Tomáš se ocitl na palubovce teprve po několikáté v životě a podle Československého sportu

⁴⁵ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

⁴⁶ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁴⁷ Emil Zátopek se před OH 1952 v Helsinkách zastal Stanislava Jungwirtha, kterému bylo z politických důvodů (otcovo uvěznění) zakázáno odletět. Zátopek vystoupil z letadla a rezolutně odmítl účast, pokud nebude Jungwirthovi odlet znovu povolen. Zátopek byl největší československou nadějí na úspěch, a tak si nemohlo vedení KSČ dovolit jeho absenci na OH a povolili proto odlet i Jungwirthovi. Na OH 1956 už Stanislav Jungwirth odjel bez problémů.

⁴⁸ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

⁴⁹ *Lehká atletika*. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1965, roč. 17, č. 12, s. 1.

⁵⁰ V roce 1970 byly EHH přejmenovány na halové Mistrovství Evropy v atletice.

dokonce ztratil na letišti kufr, takže neběžel ani ve vlastních tretrách. „*Jungwirth se nezalekl tempa Missally (400 m 53,4) a dovedl dobře odrazit pokusy maličkého Estebana a nakonec západoněmeckého veterána včas předběhnout.*“⁵¹

Nejvýraznější úspěch Jungwirthovy kariéry nastal na Mistrovství Evropy v Budapešti, které se na Népstadionu odehrálo na přelomu srpna a září roku 1966. Z rozběhu i následného meziběhu postoupil na druhé příčce, finále 800metrové tratě se běželo 4. září a už postup do něj byl pro Jungwirtha úspěch. Sám pak finálový závod pro časopis *Lehká atletika* popsal v příspěvku nazvaném *Můj největší závod*: „*Výstřel prořízl jako břitva ticho, které před startem zavládlo. Běžím rychle, nesmím se nechat zavřít, chci získat dobrou pozici. Daří se to, v čele je Carter, běží velmi rychle, tempo je vysoké, závod do své poloviny klidný. (...) Rovinka. Nemohu zrychlit, nemám místo, jde přede mne Boulter a chystá se k tomu Esteban s Carrollem. Carter nečekaně uvolňuje první dráhu – mám místo! Nasazuji k závěrečnému finiši, předbíhám Boultera, blížím se ke Carterovi. Do cíle chybí 50 metrů a já cítím, že mám ještě síly! Zezadu nastupuje Matuschewski. Na něho nestačím, ale snad bronz... Ostrá bolest přetrhla mé úvahy – křeč.*“⁵² I přes náhlou svalovou křeč, která, jak se později ukázalo, signalizovala natažený stehenní sval, stanovil Jungwirth nový československý rekord 1:46,7 minuty a doběhl na pátém místě.

V březnu roku 1967 dokázal ještě vybojovat stříbro na druhých Evropských halových hrách, konajících se v Praze. Finálový závod v dnešní multifunkční Tesla aréně „odtáhl“ na vedoucí pozici. „*Ir Carroll je však takové třídy, že si mohl dovolit běžet až na konci závodního pole, a teprve v posledním kole si zajistil bezpečné vítězství. Jungwirth, stejně jako v Budapešti na ME, neměl síly na konečný finiš a mnoho nechybělo, aby byl poražen i finišujícím Kasalem.*“⁵³ Tam už Jungwirthova pozice československé jedničky nebyla tak suverénní, začal se prosazovat Jan Kasal a později také Slovák Jozef Plachý.

Na olympijských hrách v Mexiku 1968, na něž se připravoval i s Josefem Odložilem ve vyšších nadmořských výškách v severní nebo jižní Americe, nepostoupil z rozběhu, přestože rok předtím zvítězil v mexickém předolympijském (testovacím)

⁵¹ *Československý sport*. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1966, roč. 14, č. 74., s. 3.

⁵² *Lehká atletika*. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1966, roč. 18, č. 10, s. 8–9.

⁵³ *Lehká atletika*. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1967, roč. 19, č. 4, s. 6.

závodě. I přesto však nebyl zklamaný, spíše nadšený, že mohl atmosféru olympijských her vůbec zažít.⁵⁴

Od roku 1970 reprezentoval Jungwirth oddíl Slavia Praha, z Dukly odešel na vlastní žádost – objevovala se udání, která ho pak doprovázela i v televizním působení (např. z vyjádření výboru ZO KSČ Dukly: „*V krizových letech 1968/1969 se plně ukázala jeho politická nevyzrálost a nejenom svým myšlením, ale především postoji se postavil na stranu pravicově oportunistických sil. Po vstupu vojsk Varšavské smlouvy i nadále setrval na své politické platformě, neztotožnil se se vstupem vojsk a svůj nesouhlas ke konsolidačnímu procesu ÚV a vlády se vyjadřoval kritickými připomínkami. To byl také jeden z důvodů jeho odchodu z ČSLA.*“⁵⁵) A zároveň si uvědomil, že stávající generace trenérů či vedoucích může v klubu působit dalších 20 let. „*Při odchodu byly vyhotoveny dva posudky – jeden kladný a druhý vojensky-likvidační.*“⁵⁶ Slavia byla na vzestupu – vedle tehdejších pražských suverénů podporovaných státem (Dukla, Rudá hvězda, Vysoké školy) fungovala jako amatérský oddíl, než začala s tzv. přidruženou výrobou.⁵⁷ Slavistou byl Jungwirth až do roku 1974, kdy s atletikou skončil. Trénoval ho stále doktor Ladislav Fišer a díky podnikatelskému fungování klubu mohli závodníci vyjíždět do západních zemí nejen na mítinky a mezistátní utkání, jak tomu bylo dříve. Po návratu se však stále musely psát souhrny, zda se v zahraničí událo něco důležitého – psali je buď sami atleti, nebo vedoucí výpravy.⁵⁸

Po celou atletickou kariéru se Jungwirth specializoval na běhy na 800, 400 metrů. I když měl lepší výsledky na delší trati, tvrdil, že raději běhá 400 metrů, protože se závod odehrává celý v drahách a nenastávají žádné strkanice.⁵⁹ A přestože v polovině 70. let se závoděním skončil, např. na Velkou kunratickou se pravidelně a rád vracel.

Ve stejné době, jako nastoupil do Slavie, začal Tomáš Jungwirth studovat trenérskou školu při Fakultě tělesné výchovy a sportu, protože nebylo možné být profesionálním sportovcem – každý musel kromě tréninku ještě vykonávat nějaké povolání nebo studovat alespoň dálkově. Trenérské studium, složené z praktických i

⁵⁴ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁵⁵ e – mailová korespondence s Marií Jungwirthovou

⁵⁶ e – mailová korespondence s Matíí Jungwirthovou

⁵⁷ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁵⁸ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁵⁹ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

teoretických předmětů, trvalo 3 roky, po které měl Jungwirth s některými vyučujícími problém kvůli svému nevyhovujícímu původu. I přesto však své názory často neskrýval a s profesory diskutoval.⁶⁰ Znalosti z trenérské školy mu později pomohly při komentování hlavně technických disciplín, které neměl tolik prostudované a zažité jako běhy.

Před nástupem do Československé televize vykonával na ČSTV po dobu jednoho roku funkci referenta odboru sportu – měl na starost komunikaci s vrcholovými sportovci. Nabídku na pozici v ČSTV dostal s ukončením atletické kariéry a dostudováním trenérské školy.⁶¹

3 Žurnalistická praxe

Tato kapitola bude zaměřená na působení Tomáše Jungwirtha v Československé televizi – od přijímacího konkurzu přes 80. léta s vrcholem na Mistrovství světa v atletice 1983 až k odchodu z ČST a vykonávání pozice šéfa sportovní redakce na Kabelu plus. V posledním oddíle se budu okrajově věnovat i konci jeho života.

Po celou dobu byla Československá televize monopolním audiovizuálním médiem v Československu. Byla označena jako mocensko-politický nástroj komunistické strany. „*Dosah televize byl tudíž nesrovnatelně větší než tisku a kulturních institucí. Úměrně tomu byla také televize střežená.*“⁶² Vedení televize KSČ oddaně sloužilo, praktiky po roce 1968 připomínaly konstrukce let padesátých.⁶³ ČST se řídila ideově tematickým plánem, podléhajícím příslušným orgánům a určujícím hlavní ideové cíle příslušné programové oblasti.⁶⁴ „*Programové zaměření, jmenovité úkoly i personální politika byly určovány tajnými usneseními a pokyny předsednictva ÚV KSČ a jemu podřízenými orgány, tajné bylo i vyhodnocování instrukcí.*“⁶⁵ Funkcionáři KSČ v televizi tudíž rozhodovali i o obsazení veškerých funkcí, kádrové posudky byly psány také na externí

⁶⁰ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁶¹ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

⁶² CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999, 65 s. s. 20.

⁶³ CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Televize a totalitní moc 1969 – 1975*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998, 90 s. s. 65.

⁶⁴ HLADKÝ, M. (1986). *Žurnalistika v televizi*, s. 54.

⁶⁵ CYSAŘOVÁ, J. (1998). *Televize a totalitní moc 1969 – 1975*, s. 5.

spolupracovníky. Přes vedení KSČ v televizi muselo procházet všechno včetně studia zaměstnanců nebo cestování do zahraničí.⁶⁶

V 70. a 80. letech byly nejsledovanějšími žánry umělecká tvorba a zábava, které předstihly i zpravodajství. Následoval sport, který byl po spuštění druhého programu vysílán převážně zde.⁶⁷ Sportovní redakce musela též vytvářet pořady poplatné době, jako byly Sportovní bilance nebo Stranou vyšlapané cesty, pojednávající o úspěších tělesné výchovy.⁶⁸ V roce 1978 vysílala redakce sportu ČST přes 400 přenosů z 33 různých sportů.⁶⁹ „Běžnou záležitostí se staly přenosy z kontinentu na kontinent pomocí družic. Překážkou není ani časový rozdíl – ten spolehlivě odstranily vysoce kvalitní záznamové stroje.“⁷⁰

Na konci 80. let byla i v Československu prosazována perestrojka a glasnost. Televize se jimi však neřídila až do doby, kdy to bylo nezbytně nutné, přestože i vedení ČST si uvědomovalo nutnost udržení zájmu diváků v konkurenci přeshraničního vysílání.⁷¹ Do Sametové revoluce se zapojili pracovníci televize a v novém roce 1990 byla televize „prvně v historii tohoto média charakterizována jako nezávislý, nadstranický garant mravnosti a demokracie.“⁷² Ve stejném roce vyústily emancipační snahy slovenské poloviny k ustanovení celostátního federálního okruhu F1, vznikl z prvního programu. Rovněž byl vytvořen třetí program OK3, který byl čistě český. Druhý program byl určen národním televizím – v roce 1991 vzniká instituce Slovenská televízia, k 1. lednu 1992 je pak založena Česká televize. Československá televize zanikla spolu se zánikem ČSFR k 31. prosinci 1992.⁷³

⁶⁶ CYSAŘOVÁ, J. (1999). *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*, s. 13.

⁶⁷ CYSAŘOVÁ, J. (1998). *Televize a totalitní moc 1969 – 1975*, s. 61.

⁶⁸ CYSAŘOVÁ, J. (1999). *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*, s. 22.

⁶⁹ JUNGWIRTH, T. (1979). *Osobnost sportovního komentátora*, s. 29.

⁷⁰ JUNGWIRTH, T. (1979). *Osobnost sportovního komentátora*, s. 37.

⁷¹ CYSAŘOVÁ, J. (1999). *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*, s. 25.

⁷² CYSAŘOVÁ, J. (1999). *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*, s. 48.

⁷³ CYSAŘOVÁ, J. (1999). *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*, s. 52.

3.1 Příklad do sportovní redakce ČST

Tomáš Jungwirth pracoval pro sportovní redakci Československé televizi už předtím, než zde získal stálé místo redaktora – s koncem závodnické kariéry. „Externě“ točil krátké zpravodajské šoty z méně významných atletických závodů, případně připravoval ohlášky do sportovních relací⁷⁴, protože stálých zaměstnanců měla pražská Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST pouze deset.⁷⁵ Už jako vrcholový atlet publikoval krátké články nebo dojmy z mistrovských závodů ve sportovních časopisech, jako byly Lehká atletika (od roku 1969 Atletika) nebo Stadion.

V říjnu roku 1974 se Jungwirth zúčastnil konkurzu na pozici sportovního redaktora. Spolu s dalšími přibližně 15 účastníky nejdříve absolvoval devadesát minut trvající vědomostní test, který sestavil Vít Holubec z poznatků o různých sportech. Poté se všichni kandidáti přesunuli na fotbalový zápas Bohemians, z čehož museli co nejrychleji sestavit poznámku. Na konci dne zůstalo 8 nejlepších zájemců, kteří po odvysílání Branek, bodů, vteřin po jednom zkoušeli na kameru referovat o zhlédnutém fotbalovém zápasu.⁷⁶ Mezi přijatými uchazeči, které šéfredaktor Karel Mikyska po celodenním výběrovém řízení vyhlásil, byl Vladimír Dolejš, Jan Slepíčka, Štěpán Škorpil a Tomáš Jungwirth. Počet redaktorů tudíž navýšili nově příchozí o více než třetinu.

Ke konci roku 1974 podal Jungwirth výpověď v ČSTV a po tříměsíčním výpovědním období nastoupil do ČST k 1. dubnu 1975. Štěpán Škorpil se stal zaměstnancem o měsíc později a od té doby sdílel s Jungwirthem kancelář i pracovní stůl. Hned po příchodu točili znovu kratší zpravodajské šoty nebo rozhovory – hlavní náplní Jungwirthových reportáží byla atletika, jako první jel vytvářet příspěvek na červnový mítink Praga Academica, v červenci pak na Memoriál Evžena Rošického.⁷⁷

O rok později se konaly Olympijské hry v Montrealu, kde naposledy komentoval atletiku Karel Mikyska. František Štefan, také dlouhodobý atletický komentátor zůstal na konci 70. let v Rakousku a ke komentování atletických přenosů se dostali Tomáš Jungwirth se Štěpánem Škorpilem.⁷⁸

⁷⁴ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

⁷⁵ ZÁRUBA, R. (1989). *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST*, s. 190.

⁷⁶ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁷⁷ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁷⁸ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

Mistrovství Evropy 1978, konané v Praze na Strahově, už pokrýval Jungwirth, Škorpil a slovenští kolegové Dušan Gabáni a Ján Lacko. Jelikož bylo Československo federální stát, musela při přenosu zaznít slovenština, pokud šlo o vyšší soutěže, kde reprezentovali českoslovenští sportovci, nejen o české mítinky. „*Dialogická forma, dialogické prvky jsou právě jedním z prostředků, kterými se ke komentáři připoutává pozornost příjemce přenosu — diváka a posluchače zároveň.*“⁷⁹ Při atletických závodech měli komentátoři rozdělené disciplíny, nemohlo to tedy být jako např. při fotbalových přenosech, kde se komentátor český a slovenský vystřídali vždy ve 23. minutě poločasu. Jungwirthovi však na Gabánim mírně vadilo, že nedokázal vyřknout výsledek, dokud nebyl oficiálně potvrzený a neměnný. Vítěze tudíž vyhlášoval až po skončení závodu, přestože např. do cílové rovinky nabíhal nikým neohrožen.⁸⁰ Komentátoři si navíc při přenosu předávali mikrofon z ruky do ruky, neměli každé sluchátka s mikrofonem před pusou jako dnes, aby si neskákali do řeči, a tak nemohl v takových situacích ani Jungwirth Gabániho chybu napravit.

V druhé polovině 70. let se Jungwirth při točení reportáží pro ČST stále setkával s bývalými soupeři, kamarády nebo trenéry. Atleti ho respektovali, protože ho většina z nich brala ještě jako součást atletického světa a neviděla rozdíl v tom, co vykonával za povolání. Díky závodním zkušenostem a pozdějším poznatkům z trenérské školy FTVS si mohl dokonce dovolit přijít na tvorbu reportážního příspěvku prakticky nepřipraven, protože bylo jisté, že ani v tom případě neřekne při pokládání otázek nebo komentování žádný nesmysl.⁸¹ V té době však byla pečlivá příprava nutná, protože výsledky nebyly dostupné v žádných statistikách. Každý komentátor si musel vést vlastní světové nebo československé tabulky, které dennodenně aktualizoval a upravoval.⁸²

Po příchodu do ČST Jungwirthovi vedení doporučilo vystudovat Fakultu žurnalistiky. Příjímacím řízením prošel a žurnalistiku studoval dálkově, přestože bylo učení po celém dni v práci velmi náročné a podepsalo se i na jeho zdraví. V posledním ročníku onemocněl ze stresu ve škole a pracovního náporu obrnou lícního nervu. Musel státní zkoušky odložit a v nemocnici na Bulovce trénoval svaly kolem úst, aby měl

⁷⁹ ZIMA, Jaroslav. Sportovní televizní komentář. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1972, roč. 55, č. 4. s. 215–220.

⁸⁰ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁸¹ Osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou uskutečněný 18. 4. 2013

⁸² Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

vůbec šanci vrátit se na obrazovku.⁸³ Fakultu žurnalistiky úspěšně absolvoval s ročním zpožděním (studoval zde v letech 1975–1979), když obhájil diplomovou práci na téma Osobnost sportovního komentátora, v níž využil pracovních zkušeností a pomoci kolegy z redakce Vladimíra Drbohlava. Práce musela být poplatná době, což je vidět např. na charakteristice osobnosti jako součásti socialistické společnosti – „*Komentátor socialistické televize, tedy i sportovní, musí vycházet ze světového marxistického názoru, při každém svém vystoupení musí dát jasně najevo své politické postoje.*“⁸⁴

Na konci 70. let byla sportovní redakce rozdělena na absolventy Fakulty tělesné výchovy a sportu a absolventy Fakulty žurnalistiky. Tomáš Jungwirth byl jediným pracovníkem televize, který vystudoval obě tyto školy.⁸⁵

Vít Holubec jako zástupce sportovního šéfredaktora si v průběhu týdne zaznamenával přehledy nebo naopak dobré obraty všech komentátorů a při pravidelné úterní poradě sportovní redakce je zveřejňoval. Poté nechal redaktorovi prostor argumentovat, proč zrovna dané slovo použil a nikdy komentátory neomezoval nebo je nikam netlačil.⁸⁶ Jediné, co Holubec tvrdě prosazoval, bylo, aby se komentovalo hlavně to, co se děje na obrazovce, kterou sleduje divák. Kvůli tomu měl Jungwirth často problémy, když ještě dlouho po střihu dokončoval komentář k předchozí disciplíně.⁸⁷

3.2 Vrchol kariéry

Na konci 70. a po celá 80. léta fungoval v redakci Tomáš Jungwirth jako expert na atletiku. Pokud se konaly atletické závody, ať už to bylo Mistrovství Československa nebo to byla součást Olympijských her, pokrýval je téměř výhradně Jungwirth. Dalším sportem, kterým se zabýval, byla moderní gymnastika. Dříve nebylo mnoho halových atletických soutěží, a tak se musel přes zimu spokojit s jinými sporty. Nikdy však nekomentoval žádné typicky zimní aktivity, jako je lyžování, bruslení nebo hokej. Nejméně ho přitahovaly sporty kolektivní – dle slov Štěpána Škorpila zkoušel komentovat jeden volejbalový přenos, když musel zaskočit za kolegu, ale skončilo to neúspěchem.⁸⁸ Na olympiádách pokrýval i plavání a skoky do vody, reportáže točil také

⁸³ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

⁸⁴ JUNGWIRTH, T. (1979). *Osobnost sportovního komentátora*, s. 13.

⁸⁵ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁸⁶ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁸⁷ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

⁸⁸ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

s judisty. Tíhl ke sportům, kde byla nutná určitá dávka estetického cítění a elegance a které byly individualistické. Dalším pokrývaným sportem byla cyklistika, Jungwirthův komentář mohli diváci slyšet např. při slavném Závodu míru.⁸⁹

I z důvodu malého počtu redaktorů museli vykonávat „všichni všechno“. Pracovníci sportovní redakce proto jak komentovali důležité, živě přenášené soutěže, tak točili reportáže, zpravodajské příspěvky a rozhovory nebo moderovali zpravodajské relace. Sportovní přehled se objevoval v Televizních novinách a Aktualitách, zároveň redakce vytvářela Branky, body, vteřiny. Začátkem 80. let však přicházela do redakce sportu další generace redaktorů, z nichž někteří v ní působil dodnes (Pavel Čapek, Petr Vichnar).⁹⁰

V tomto období probíhaly každoročně stejné mítinky, které televize tradičně pokrývala – Zlatá tretra v Ostravě, Memoriál Evžena Rošického na Strahově, dukelská Praga Academica, Pravda – Televízia – Slovnaft v Bratislavě, Čejkovická laťka nebo nepravidelně Běchovice, Velká kunratická a Běh Rudého práva.⁹¹ Na přípravě přenosů spolupracovali s kameramany, střihači, zvukaři a režisérem i komentátoři – televize měla na každý závod k dispozici pouze jeden přenosový vůz se čtyřmi kamerami, redaktoři pomáhali s rozmístěním a tvorbou komentátorského stanoviště. Režisér také chtěl, aby mu komentátor označil na každou disciplínu přibližně čtyři nejlepší nebo nejzajímavější závodníky, „hvězdy“, aby se na ně mohl s kameramany při přenosu soustředit.⁹²

V roce 1983 se konalo první atletické Mistrovství světa v Helsinkách, které bylo pro československou výpravu velice úspěšné.⁹³ Probíhalo celý týden, od 7. do 14. srpna a jako komentátoři ho měli pokrývat Štěpán Škorpil, Tomáš Jungwirth a Dušan Gabáni. Češi v rámci úspor letěli z Prahy do Leningradu. „*Tam na nás čekal pracovník oddělení mezinárodních styků, naložil nás, povozil po městě, ukázal nám, kde je KGB, ukázal nám Auroru a odvezl nás do hotelu.*“⁹⁴ Ráno pak pokračovali osmihodinovou cestou

⁸⁹ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 10. 4. 2013

⁹⁰ ZÁRUBA, R. (1989). *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST*, s 245–246.

⁹¹ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁹² Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁹³ Reprezentace získala 4 zlaté (2x Kratochvílová – 400 m a 800 m, Bugár – disk, Fibingerová – koule), 3 stříbrné (Kocembová – 400 m, Pribilinec – chůze na 20 km, štafeta 4x400 m ženy) a 2 bronzové (Valent – disk, Machura – koule).

⁹⁴ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

vlakem, zatímco slovenský kolega letěl z Bratislavy do Prahy a odtud rovnou do Helsinek. Všichni tři sportovní redaktori pokrývali oba denní bloky – kvalifikace probíhaly dopoledne od deseti do 13 hodin, finálový večer začínal v 17 hodin a končil kolem 22. hodiny. V Helsinkách byla na komentátorském stanovišti poprvé k dispozici počítačová technika – dříve musel komentátor sledovat všechny soutěže a sám si pokusy, časy nebo pořadí zaznamenávat.⁹⁵

Jako pracovník Československé televize jel Tomáš Jungwirth na olympijské hry třikrát. Dvakrát to bylo v 80. letech – 1980 v Moskvě, kde bylo nařizeno přenášet veškeré atletické soutěže. Komentátory byli znovu určeni Škorpil, Jungwirth a Gabáni, oproti pozdějšímu Mistrovství světa v Helsinkách však s tím rozdílem, že každý blok (dopolední od 9 do 13, odpolední od 16 do 20 až 22 hodin) pokrývali pouze dva redaktori. Znamenalo to tedy, že každý den musel některý z nich komentovat oba přenášené bloky.⁹⁶

Olympijských her 1984 v Los Angeles se socialistické státy neúčastnily, ale i přesto události ovlivnily i komentátory. Štěpán Škorpil si vzpomíná na jediný případ, kdy se jemu a Jungwirthovi snažilo vedení KSČ do komentáře cokoliv vnutit. Při Memoriálu Evžena Rošického, konaném ve stejném roce jako OH v Los Angeles, si na komentátorskou lavici přisedl náměstek ústředního ředitele ČST. „*Asi dvakrát nás oba vypnul, naznačil, ať si sundáme sluchátka a řekl nám: Víc srovnávejte tu atletiku tady s Los Angeles, že tam byly ty výkony horší.*“⁹⁷ Letní olympijské hry v Soulu 1988 už žádné země nebojkotovaly, a tak byli za ČST znovu na atletické soutěže vysláni Škorpil, Jungwirth a Gabáni. „*V posledních dnech letních olympijských her konaných v Soulu jsme se se sportovní publicistikou setkávali na obrazovkách téměř po celých čtyřadvacet hodin.*“⁹⁸

V 80. letech bylo běžné, že komentátor obdržel až sto diváckých dopisů týdně. Zároveň se ale objevovala anonymní udání, která redaktory očerňovala. Často byl jedním z nich i Jungwirth a často pocházela z jeho někdejšího oddílu Dukla Praha, ale

⁹⁵ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

⁹⁶ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁹⁷ Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem uskutečněný 26. 3. 2013

⁹⁸ SVOBODOVÁ, I. K stylovému využití jazykových prostředků v televizní sportovní reportáži. *Naše řeč*, 1992, roč. 75, č. 2. s. 72–77.

díky přátelské pomoci spolupracovníků nebo proseb manželky Marie v ČST zůstal i přes ně.⁹⁹

3.3 Období po odchodu z ČST

V 90. letech nastal v Jungwirthově životě další zlom. V roce 1990 absolvoval II. Hry dobré vůle (Goodwill Games)¹⁰⁰ konané v Seattlu, kde byla mnohem exkluzivnější startovní listina než na Hrách prvních. Komentoval zde s Vladimírem Drbohlavem, který po nuceném odchodu Štěpána Škorpila z ČST začal pokrývat atletiku.¹⁰¹

Jungwirth chtěl na začátku 90. let televizní prostředí úplně opustit, ale čekal na lustrační potvrzení. Před odjezdem na olympijské hry v Barceloně však zjistil, že je zaregistrován jako důvěrník Státní bezpečnosti. Nezávislá komise, která měla na starost projednávání sporných případů a odvolání, ale nakonec rozhodla, že je Jungwirth v seznamu uveden neprávem.¹⁰² Na olympijské hry v roce 1992 v Barceloně tedy odjel a s Drbohlavem se ještě účastnil Mistrovství světa v atletice 1993 ve Stuttgartu.¹⁰³

Z důvodu závislosti na alkoholu byl ale Jungwirth krátkou dobu ve zkušebním řízení, zda v Československé, potažmo České televizi zůstane. Začaly se opakovat případy, kdy vyjel na sportovní událost do zahraničí, ale ztratil se a přenos musel komentovat náhradník ze studia v Praze. Dohodla se alespoň externí spolupráce, ale když se podobný případ stal znovu, byl z České televize vyhozen.¹⁰⁴

Jungwirth se dlouhá léta přátelil i s Josefem Odložilem, jezdili spolu na závody nebo soustředění a často bydleli na stejném pokoji. Odložilova smrt se odehrála za nejasných okolností, které Jungwirtha donutily vypovídat u soudu. V srpnu roku 1993 jel údajně Odložil za synem Martinem na diskotéku, aby mu nabídl pomoc s reparaťem maturity. Nepohodli se však a Martin ho jedinkrát udeřil boxerem. Po ráně Odložil

⁹⁹ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

¹⁰⁰ Hry dobré vůle (Goodwill Games) byly sportovní událostí pro zvané závodníky. Kvůli bojkotu USA LOH v Moskvě a o 4 roky později i socialistických zemí LOH v Los Angeles se Ted Turner rozhodl uspořádat akci, kde proti sobě budou stát především sportovci těchto zemí. První Hry se uskutečnily v roce 1986 v Moskvě. Dále se konaly po 4 letech, v roce 2000 přibýly 1. zimní Hry dobré vůle. V roce 2001 byly však Goodwill Games ukončeny posledním, 5. ročníkem.

¹⁰¹ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

¹⁰² Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

¹⁰³ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

¹⁰⁴ Osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem uskutečněný 10. 4. 2013

toporně upadl a byl poté v bezvědomí převezen do nemocnice, kde po 35 dnech zemřel.¹⁰⁵ Objevuje se však i jiná verze příběhu – Odložil syna Martina nehledal a setkání bylo pouze náhodné. Na diskotéku dorazil opilý a „rvačku“ začal s Martinovým kamarádem.¹⁰⁶ Rozporuplné jsou i lékařské posudky, co vedlo k Odložilově topornému pádu – synova rána, sepse, krevní sraženiny, cysty v mozku nebo špatná funkce jater při vstřebávání alkoholu.¹⁰⁷ V kontroverzním případě svědčil Jungwirth v Martinův prospěch. Už na soustředěních měl Odložil údajně podobné problémy – když požil větší množství alkoholu, upadl „jako podřátý“ do krátkého bezvědomí. Po chvíli se z omdlení probрал a tvrdil, že to byl pouze ortostatický šok. Prosil Jungwirtha, aby nevolal pomoc, protože by se o tom dozvěděli trenér a lékaři a zakázali by mu závodit.¹⁰⁸ Po soudním líčení přicházely Jungwirthovi výhrušné anonymy, což už tak křehkou osobnost znovu poznamenalo.¹⁰⁹ Případ zůstává dodnes nedořešen.

Po odchodu z ČT se rozhodl přejít do soukromé televize Kabel plus, která kabelovou sítí šířila zahraniční vysílání. Na české verzi se spolupodílela Sazka a jedním z hlavních úkolů bylo dabovat evropský sportovní kanál Eurosport. Jungwirth se stal šéfem redakce sportu, ale nebyl pouhým komentátorem, podílel se i na přípravě nesportovních pořadů, z nichž k některým psal i scénáře nebo spolupracoval s režiséry.¹¹⁰ Díky komerčnímu základu točila televize i hrané filmy, Jungwirth pracoval hlavně na sportovních hrách. Podle Marie Jungwirthové bylo toto období nejkrásnějším v Jungwirthově životě – měl k dispozici služební auto, telefon a řídil vlastní tým.¹¹¹

Nadšení však netrvalo dlouho. Po absolvování dvou odvykacích pobytů ze závislosti na alkoholu se stal Jungwirth abstinentem. V listopadu 1997 oslavil padesáté

¹⁰⁵ ŠEVČÍKOVÁ, Miloslava. *Prostě, zabil jsem svého otce: : příběh olympioniků Josefa Odložila a Věry Čáslavské, jejich syna Martina a spravedlnosti po česku*. Český Těšín: Ondřej Havlík, 2003, 183 s. ISBN 80-239-0961-4. s. 37.

¹⁰⁶ ČERVINKOVÁ, Radka. Věra Čáslavská: Semlela mě až bezmocnost bojovat za vlastního syna [online]. *OnaDnes.cz* [MAFRA]. 16. 7. 2012 © [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW: <http://ona.idnes.cz/vera-caslavska-0ph-/spolecnost.aspx?c=A120709_171529_spolecnost_jup>

¹⁰⁷ Případ Martina Odložila [online]. *Šalamoun – spolek na podporu nezávislé justice v ČR*. 19. 7. 2004 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.spoleksalamoun.com/view.php?cisloclanku=2004071914>>

¹⁰⁸ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

¹⁰⁹ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

¹¹⁰ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

¹¹¹ Osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou uskutečněný 9. 4. 2013

páté narozeniny a s přelomem roku se spolu s manželkou Marií chystal na dovolenou do Thajska. 19. ledna 1998 jel do ordinace doktora Pavla Krejčího ve Vojenské nemocnici vyzvednout léky před cestou. Už večer předtím měl zdravotní potíže a dlouhodobé problémy se srdcem (už od dětství a poté při atletických prohlídkách objevili lékaři vrozenou srdeční vadu, která se tréninkem překonávala). Po postěžování, že mu není dobře, dostal infarkt a i přes okamžitou resuscitaci zemřel.¹¹² Ironií osudu zůstává, že stejně jako jeho bratru Stanislavovi, mu bylo 55 let.

4 Analýza komentátorského stylu a mluveného projevu

Při popisu a uplatnění kultury jazyka, potažmo kultivovanosti řeči, budu vycházet z definic Karla Hausenblase a Františka Daneše, zaměřím se na projev mluvený. Nejdříve se pokusím pojem vysvětlit. V navazující podkapitole aplikuji poznatky tyto spolu s těmi popsány v kapitole první (podkapitola Přímý televizní přenos, hlavně pak část věnující se komentáři a osobě komentátora) na komentátorský styl Tomáše Jungwirtha při atletickém Mistrovství světa 1983 v Helsinkách, mluvený projev a celkové vystupování při moderování zpravodajských relací.

4.1 Kultura jazyka

Jazyková kultura v sobě zahrnuje úroveň jazyka a jeho vyjadřování, ale také péči o jazyk (zda ho lidé rozvíjí a snaží se užívat rozdílná slovní spojení, zda ho užívají správně a vůbec ho chtějí užívat a zdokonalovat).¹¹³ Na kulturu jazyka je možno nahlížet jaksí obecněji – máme-li na mysli úroveň celého jazyka, jak je propracovaný a vytříbený.

„Jindy však máme na mysli něco jiného: nikoli stav a podobu jazyka, který je nám všem k dispozici, nýbrž úroveň vyjadřování tímto jazykem, užívání jazyka v dorozumívací praxi, kultivovanost řeči. Při takovém zaměření například nepopisujeme nebo nekritizujeme zásady náležité výslovnosti skupiny souhlásek ve spisovné češtině, nýbrž výslovnost rozhlasového nebo televizního komentátora...“¹¹⁴ V takovém případě mluvíme o kultuře řeči, která také bude pro moji práci klíčová. Mezi kulturou jazyka a řeči je však úzká souvislost – jazyk se navenek vyjadřuje řečí.

¹¹² Osobní rozhovor se Štěpánem Škorpílem uskutečněný 26. 3. 2013

¹¹³ HAUSENBLAS, Karel. O kulturu řeči. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1991, roč. 74, č. 3. s. 113–123.

¹¹⁴ HAUSENBLAS, K. O kulturu řeči. *Naše řeč*, 1991, roč. 74, č. 3. s. 113–123.

Úroveň kultivovanosti řeči se předně nerovná jeho spisovnosti nebo nespisovnosti – lze napsat plytký text podle pravidel pravopisu, ale existují kultivované projevy pronášené např. ve slangu.¹¹⁵ „*Je asi lépe mluvit dobře nespisovně než špatně spisovně.*“¹¹⁶ V hodnocení kultivovanosti projevu proto zvažujeme další hlediska – aspekty patřící ke správnosti mluvnické a pravopisné, ale také např. vhodnost užití daného výrazu, přiměřenost mluvy vzhledem k situaci, příležitosti, jednoduše slohová vytríbenost. V tomto ohledu může být zásadní i relevance sdělované informace. Dalším kritériem se uvádí správnost výslovnostní – tedy čistota hlásek, přízvuk, intonace, tempo a členění projevu. „*Mezi vyjadřováním veřejným a jazykem spisovným je těsný vztah: spisovně se vyjadřujeme normálně jen na veřejnosti a veřejně se vyjadřujeme skoro vždy spisovně.*“¹¹⁷

Jde tak o projev celkový, včetně prvků neverbální komunikace. „*Kultivovanost vyžaduje znalost, tj. osvojení dostatečného bohatství výrazových prostředků kultivovaného jazyka... Vedle znalosti vyžaduje však kultivovanost též získání jistých praktických dovedností, nabytých cvikem, pokusy, kritikou. A konečně kultivovanost předpokládá i dobrou vůli a snahu vyjadřovat se kultivovaně; toto úsilí by pak mělo být motivováno jak vědomím mravní odpovědnosti k celospolečenskému nástroji dorozumívání a cennému, historii posvěcenému výtvoru a hodnotě národní, tak i smyslem pro estetické hodnoty kultivovaných mluvních projevů.*“¹¹⁸

Na začátku minulého století znamenala mediální oblast pouze tisk. S rozvojem rozhlasu a televize však nové technické vymoženosti umožnily rozšíření mluveného slova. „*Polem spisovného jazyka už není v tak velké převaze vyjádření písemné jako kdysi, kdy hromadný, široce veřejný dosah mělo mluvené slovo jen na divadle, na přednáškách, na shromážděních.*“¹¹⁹ Díky audiovizuálním médiím mohou mluvenou řeč denně slyšet miliony posluchačů nebo diváků.

I kultivovanost řeči se dříve vyžadovala především při projevech veřejných – s rozvojem rozhlasu a televize se však jeví všechny projevy jako veřejné (a v reportáži se užívá nespisovných prvků, aby se neztratila autentičnost) a rozhodujícím faktorem se

¹¹⁵ DANEŠ, František a kol. *O češtině pro Čechy*. Praha: Orbis, 1960, 278 s. s. 6.

¹¹⁶ DANEŠ, František. *Kultura mluvených projevů. Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1969, roč. 52, č. 2–3. s. 95–110.

¹¹⁷ HAUSENBLAS, K. *O kulturu řeči. Naše řeč*, 1991, roč. 74, č. 3. s. 113–123

¹¹⁸ DANEŠ, F. *Kultura mluvených projevů. Naše řeč*, 1969, roč. 52, č. 2–3. s. 95–110.

¹¹⁹ HAUSENBLAS, K. *O kulturu řeči. Naše řeč*, 1991, roč. 74, č. 3. s. 113–123

stává spíše žánrová příslušnost, záměr mluvčího, jeho vztah k divákům, situační okolnosti atd. Proto lingvisté užívají nových termínů pro rozlišení mluvených projevů – oficiální a neoficiální (nebo formální a neformální).¹²⁰ Komentář přímého přenosu je při takovém rozdělení problematické zařadit – jako monologický a částečně připravený by měl být zařazen do kolonky formální, ale často vzniká až na místě a často se jedná také o komentář dělený mezi dva mluvčí, čímž spadá do kategorie neformálních, neoficiálních projevů.

„Kultura jazykové komunikace se týká dvou činností, které tvoří složky komunikačních aktů – zaprvé produkování, vytváření komunikátů, tj. „vyjadřování a sdělování“ a zadruhé vnímání a interpretace komunikátů.“¹²¹ Na druhou část se hojně zapomíná, přitom je zvláště pro televizní pracovníky a jejich diváky stejně důležitá jako složka první. Komentátor by měl vědět, jak se správně vyjadřovat, aby divák komunikáty správně interpretoval.

Televizní reportéři nebo moderátoři mohou být tedy hodnoceni i z hlediska projevu před kamerou. „To, že diváci mluvčího vidí a pozorují, může pro něho být výhodné i nevýhodné.“¹²² Výhodné je to tehdy, když jeho vystupování podporuje sdělení, které pronáší, nevýhodné v případě opačném. „Jinými slovy, jde tedy vlastně o otázku jakéhosi jednotného stylu vystupování, pod kterým rozumíme soulad jazykového projevu s prostředky mimojazykovými.“¹²³

Mluvený projev komentátorů a reportérů by tedy měl být hodnocen jak z hlediska jazykové kultury, tak i z hlediska požadavků, které jsou na ně kladeny v souvislosti s přímým televizním přenosem. Nejdůležitějším faktorem je však stále relevance (závažnost, zábavnost, zda je řečena v pravou chvíli) sdělované informace.

¹²⁰ DANEŠ, F. Kultura mluvených projevů. *Naše řeč*, 1969, roč. 52, č. 2–3. s. 95–110.

¹²¹ HAUSENBLAS, Karel. Kultura jazykového dorozumívání. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1976, roč. 59, č. 5. s. 233 – 242.

¹²² KNAPPOVÁ, Miloslava. O kultuře jazykových projevů v televizi. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR). 1970, roč. 53, č. 3. s. 155–167.

¹²³ KNAPPOVÁ, M. O kultuře jazykových projevů v televizi. *Naše řeč*, 1970, roč. 53, č. 3. s. 155–167.

4.2 Analýza komentátorského stylu Tomáše Jungwirtha

4.2.1 Mistrovství světa v atletice 1983

Předpokládám, že Jungwirthův komentátorský styl bude emotivnější, protože stejné okamžiky, které popisuje, sám v závodech zažil a více si je tedy vztahuje na sebe. Bude se objevovat více slangu, na druhou stranu bude projev přitažlivější, protože byl Jungwirth člověkem „zevnitř“. Dalším předpokladem je, že měl sice Jungwirth sportovní zkušenosti a rozuměl věcem s tím spojeným, jako je např. technika disciplín, tréninkové dávky, běžecká taktika, ale právě proto měl dojem, že vše zná a znalosti nemusí doplňovat.

Junwirthův projev je převážně klidný a drží spíše pomalejší tempo. Pokud ovšem nejde zrovna o závěry technických disciplín nebo doběhy krátkých tratí, zvláště s československou účastí. V té chvíli změni rázování, intonaci i tempo. „*Podrobný a soustavný popis ustoupil, jak řečeno, do pozadí pro svou nadbytečnost. Té se však právě leckdy s výhodou užívá pro zvýšení dramatického účinku na diváka. Dublování vizuálního obrazu s přímým popisem má tu své funkční oprávnění, dramatický průběh sledovaného děje působí na diváka se zdvojenou intenzitou.*“¹²⁴ Závod žen na 400 metrů, ve kterém zvítězila Jarmila Kratochvílová a druhá doběhla Taťána Kocembová, je emocemi a dramatickým popisem prosycen nejvíce. V závěru se uchýlí až k familiárnosti – „*Ted' by to chtělo vydržet, Jarmilo a Táňo!*“¹²⁵ Atlety oslovuje vlastními jmény nebo skupinově – „*Děvčata, gratulujeme a děkujeme.*“¹²⁶ Jungwirth má také sklon k určité pochvale za výkony československých sportovců – nejčastěji slovem „dobře“.

Koncentrace slangových výrazů je větší než u dalších dvou komentátorů, kteří s ním na místě závod pokrývali, Štěpána Škorpila a Dušana Gabániho („*Závodníci běží první zatáčku ještě s handicapem.*“¹²⁷). Automatizovaná spojení se při komentování atletiky neobjevují prakticky žádná, na rozdíl od kolektivních sportů. Při změně disciplíny musel vždy komentátor, který zrovna popisoval předchozí závod, co nejrychleji dokončit myšlenku, aby měl prostor kolega. To se někdy Jungwirthovi

¹²⁴ ZIMA, J. Sportovní televizní komentář. *Naše řeč*, 1972, roč. 55, č. 4. s. 215–220.

¹²⁵ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹²⁶ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹²⁷ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

nedařilo tak rychle, jak by bylo potřeba – v disku už vidíme druhý pokus, zatímco on stále mluví o předešlém běhu.

Jungwirth nekřičí jako někteří dnešní komentátoři a nepokrývá komentářem celé dění. V průběhu závodu spíše krátkými větami upozorňuje, co se na trati děje. „*Odstartováno. Kochová běží nejrychleji.*“¹²⁸ Nejmotivněji a nejvýrazněji komentuje cílovou rovinku.

V komentáři čerpá ze závodnických zkušeností – vidět a slyšet je to hlavně v jakýchsi předpovědích, které oznamuje ještě před oficiálními výsledky. „*Jen o čtyři metry, to nebude ani vteřina.*“¹²⁹ Nebo předtím, než je popisovaná událost vůbec patrná. „*Bude první, na překážce to uvidíte i vy.*“¹³⁰ Využívá také znalostí z trenérské školy – při odhodu kladivem upozorňuje na chyby, informuje, jakou otočku divák zrovna viděl. Při štafetovém běhu přiblíží divákovi okolnosti, které z pozorování vyvodil. „*Tihle dva spolu určitě neběhají.*“¹³¹

Technické disciplíny komentuje stručněji a zdá se, že i odtažitěji, nejspíše proto, že je jako závodník nikdy neabsolvoval. Vzrušení, které je z jeho hlasu slyšet při závěrečné rovince běhů, nikdy v technických disciplínách není v takové míře, i když sleduje zrovna pokus československého závodníka. „*Není to špatný hod, za 80 metrů.*“¹³²

S divákem mluví Jungwirth i v televizní terminologii – při detailu štafetového kolíku poznamená „*pěkný záběr*“¹³³, ale dále myšlenku nerozvádí. Když při představování účastníků finále přejede kamera pohledem nastoupené atlety, hovoří o „švenku“, což může být pro publikum nesrozumitelné – „*Při přešvenknutí jsme viděli i našeho závodníka.*“¹³⁴

4.2.2 Moderace zpravodajských relací

Ve zpravodajství, zejména pak při uvádění relací, se neprojevuje priorita obrazu v takové míře. „*A právě v těchto případech neuplatňuje se většinou ani televizní obraz*

¹²⁸ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹²⁹ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹³⁰ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹³¹ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹³² AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹³³ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

¹³⁴ AFP – audiovizuální záznam MS v atletice 1983. Zhlédnuto 30. 4. 2013, kazety: 5G10595 a 5G10590.

svou informativní, popř. jinou funkci jako základní a dominantní složka vysílání: Záběry mluvící (čtoucí) osoby (nebo osob) se střídají s krátkými obrazovými vložkami, které plní obdobnou funkci jako v novinách fotografie, obrázek, diagram, graf apod.¹³⁵ Na druhou stranu je důležitá nonverbální komunikace, kterou k nám člověk na obrazovce promlouvá, ještě než otevře ústa.

V archivu ČT jsem zhlédla na 40 dílů různých relací – BBV, Aktuality, Minuty o sportu. Branky, body, vteřiny vysílané v 80. letech se od těch dnešních v několika znacích lišily.

Při moderování Branek, bodů, vteřin a dalších sportovních relací působí Jungwirth nervózně a trochu svázaně. Při uvítání, které do kamery říká, aniž by ho četl z papíru, je nervozita vidět nejvýrazněji, několikrát se i přeřekne. Snaží se však o úsměv a celkové vyznění jeho vystupování je příjemné a sympatické.

Dříve moderátor příspěvek pouze ohlásil, úvodní slovo ze studia bylo co nejstručnější a nebyly v něm žádné informace z reportáže, jako je tomu dnes. „*A teď už se podíváme za cyklokrosem.*“ „*Následující reportáž už bude tečkou.*“¹³⁶ Moderátor přinášel také pouhý výsledkový servis – Jungwirth dobře fází, aby se divák v přehledu několika různých skóre neztratil. Při čtených zprávách se často zasekává nebo čte moc rychle a pak jen popisuje záběry – „*A ještě jednou vítěz v detailu.*“¹³⁷ Při aktuální informaci, kterou dostal z režie, se jí snaží něco přidat – „*Tak to je příjemná zpráva.*“¹³⁸ Pokud jde o relace, kde je nejdříve „obecné“ zpravodajství, snaží se moderátoři o improvizované předání slova. Někdy se však do dialogu zamotají a neví, jak ho ukončit.

Jungwirth klade důraz převážně dobře, a přestože intonaci má celkově dobrou, přehnaně zvýrazňuje poslední slabiku věty. Mezi zprávami dělá hluboké nádechy, nejspíš z již výše zmíněného stresu. Při některých zprávách přidává gesta rukou a tempo je pomalejší, nikdy však nepůsobí pro diváka rušivě.

Celkově je Jungwirthův projev kultivovaný. Přestože je komentář místy emotivnější, místy naopak pomalejší a klidnější, je vždy úměrný situaci, která v závodě

¹³⁵ ZIMA, J. Sportovní televizní komentář. *Naše řeč*. 1972, roč. 55, č. 4. s. 215–220.

¹³⁶ AFP – audiovizuální záznam Branky, body, vteřiny, zhlédnuto 19. 2. 2013

¹³⁷ AFP – audiovizuální záznam Branky, body, vteřiny, zhlédnuto 19. 2. 2013

¹³⁸ AFP – audiovizuální záznam Branky, body, vteřiny, zhlédnuto 19. 2. 2013

zrovna probíhá. Někdy se zdá, že se v záběrech až ztrácí a mluví pouze v krátkých větách s dlouhými pauzami mezi nimi. Možná je to však záměr, že dává prostor obrazu, aby vše vyjádřil, a divákovi, aby se soustředil na současné dění. Relativita informace převažuje neúplnou spisovností a slangem, i přestože se objevují nedbale vyslovené koncovky slov nebo obecná čeština.

Nepotvrdila se domněnka, že Jungwirthova příprava bude menší a na nižší úrovni než dalších komentátorů, protože se v prostředí pohyboval. Svých zkušeností ze závodnických let v komentáři využívá, ale nikdy se jimi nesnaží zakrýt případný nedostatek informací. Nedostatek informací v Jungwirthově komentáři ani neexistuje – zvláště z důvodu tehdejší nedostupnosti statistik a nutnosti vést si tabulky, což dělali všichni redaktoři.

Závěr

Tomáš Jungwirth byl složitou osobností, formovanou těžkým dětstvím a snahou začlenit se do společnosti. To se mu možná paradoxně právě kvůli tomuto snažení nedařilo – vyčníval už svou atletickou kariérou a později se proslavil i jako televizní komentátor. Čerpal ze závodnických zkušeností a atleti ho i proto respektovali jako člověka, který se snažil co nejsrozumitelněji zprostředkovat znalosti divákovi, aniž by ztrácely význam pro sportovce, kteří se v daném prostředí pohybovali. Brali ho jako jistotu, jako svého člověka uvnitř. Jungwirth byl jediný ze sportovní redakce, který vystudoval jak tělovýchovnou, tak žurnalistickou fakultu a byl jedním z mála (téměř) profesionálních sportovců, kteří se později vydali na novinářskou dráhu – nejen jako spolukomentátoři-experti, ale jako plnohodnotní členové redakce.

Přestože zažil v průběhu svého života několik frustrujících okamžiků, nikdy ho plně nezlomily – až na alkoholovou závislost na začátku 90. let, z níž se však dokázal vzpamatovat také. Všichni z jeho okolí, s kým jsem měla možnost mluvit, Jungwirtha popisovali jako slušného, pečlivého a přátelského. Tyto ctnosti mu v mnoha případech bránily dosáhnout větších úspěchů, ale v obrovské míře mu naopak pomáhaly, když potřeboval v citlivých okamžicích podpořit.

Rozhodla jsem se do práce zapracovat teoretické vymezení sportovní žurnalistiky, přímého přenosu a jazykové kultury, protože poznatky z nich získané

využívám jak pro lepší představu o prostředí, ve kterém se Jungwirth pohyboval, tak v závěrečné analýze jeho mluveného projevu. Domnívám se, že je důležité znát určitý teoretický základ pro pochopení všech souvislostí a vůbec možnost o nich v práci referovat.

I přes problémy, se kterými se musel Tomáš Jungwirth potýkat, byl mezi sportovci i mezi redaktory respektovanou postavou. Jeho mluvený projev a celkové vystopování byly kultivované, komentátorský styl by mohl být inspirací i pro další generace komentátorů, kteří v některých případech pouze srší jedno bezvýznamné slovo za druhým a ztrácí se v omílaných klišé.

Jak píše Vladimír Drbohlav ve své diplomové práci – komentátor musí být především osobnost. Tomáš Jungwirth osobnost byl.

Summary

Tomáš Jungwirth was a complex personality, formed by difficult childhood and desire to fit into the society. It was probably paradoxically the reason why his effort failed – he stood up with his athletic career and later then became famous as television commentator. His benefit was his own racing experience and therefore athletes respected him as a man who was trying to convey his knowledge to the viewer as understandable as possible – without losing sense for sportsmen who were familiar with the environment. They took him as an assurance, as insider. Jungwirth was the only one member of sports section who studied both physical education and faculty of journalism and was one of the few professional athletes who went on journalism career – not only as co-commentators/experts, but as full members of the editorial crew.

Although he experienced several frustrating moments during his life, it never fully broke his spirit – with the exception of alcohol addiction in the early 90's – from which however he was able to recover. All of his close friends, with whom I had the opportunity to talk, described Jungwirth as polite, conscientious and amicable. In many cases these virtues had hampered him to achieve greater success, but on the contrary they helped him in the need of support.

I decided to incorporate the theoretical definition of sports journalism, live broadcast and lingual culture because the knowledge gained from it, I use for creating a better idea of the environment in which Jungwirth moved, and in the final analysis of

his speech. I think it is relevant to know a theoretical basis to be able to understand the whole context and report about it in the thesis at all.

Despite problems which Tomáš Jungwirth had to face, he was respected figure among the athletes and the editors. His commentating style was very cultivated and it could be an inspiration for future generations of commentators who, in some cases, are only throwing one meaningless word after another and getting lost in clichés. Jungwirth shows an adequate degree of emotion, which he compensates with sophisticated speech. As Vladimír Drbohlav writes in his thesis – commentator must be a personality. Tomáš Jungwirth was a personality with no doubt.

Zdroje

Literatura

BOYLE, Raymond. *Sports Journalism: Context and Issues*. London: Sage Publications, 2006, 198 s. ISBN 1-4129-0798-5.

BOZDĚCH, Vladimír. *O jazyce rozhlasu a televize*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982, 144 s.

CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Československá televize v období zániku komunistického režimu a vítězství demokratické revoluce (1985–1990)*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999, 65 s.

CYSAŘOVÁ, Jarmila. *Televize a totalitní moc 1969 – 1975*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998, 90 s.

DANEŠ, František a kol. *O češtině pro Čechy*. Praha: Orbis, 1960, 278 s.

DRBOHLAV, Vladimír. *Přímý televizní přenos*. Praha: FŽ UK, 1976, 168 s. Diplomová práce.

FAMFULÍKOVÁ, Michaela. *Osobnost české televizní historie – Karel Mikyska*. Praha: FSV UK, 2007, 44 s. Bakalářská práce.

HLADKÝ, Miroslav. *Žurnalistika v televizi*. Praha: Novinář, 1986, 349 s.

JENÍKOVÁ, Eliška. *Vybraná osobnost z dějin televizního vysílání v Československu – Karol Polák*. Praha: FSV UK, 2011, 35 s. Bakalářská práce.

JIRKA, Jan. *Kdo byl kdo v české atletice*. Praha: Olympia, 2004, 240 s. ISBN 80-7033-864-4.

JUNGWIRTH, Tomáš. *Osobnost sportovního komentátora*. Praha: FŽ UK, 1979, 122 s. Diplomová práce.

KOUBA, Miroslav. *Specifičnost práce sportovního televizního komentátora a rozhlasového reportéra*. Praha: FŽ UK, 1975, 279 s. Diplomová práce.

MAREK, Jakub. *Osobnost české žurnalistiky – Vít Holubec*. Praha: FSV UK, 2012, 51 s. Bakalářská práce.

ŠEVČÍKOVÁ, Miloslava. *Prostě, zabil jsem svého otce: : příběh olympioniků Josefa Odložila a Věry Čáslavské, jejich syna Martina a spravedlnosti po česku*. Český Těšín: Ondřej Havlík, 2003, 183 s. ISBN 80-239-0961-4.

VÁHALA, František. *Jazyk a styl: žurnalistika*. Praha: Svaz československých novinářů, 1966. 144 s.

ZÁRUBA, Robert. *Svědectví o historii Hlavní redakce tělovýchovy a motorismu ČST*. Praha: FŽ UK, 1989, 282 s. Diplomová práce.

Periodika

Československá televize. Praha: DELTA, 1978, roč. 14, č. 36.

Československý sport. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1966, roč. 14, č. 73–75, 205–212; 1967, roč. 15, č. 58–62.

Lehká atletika. Praha: Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, 1965, roč. 17, č. 12; 1966, roč. 18, č. 5, 9, 10; 1967, roč. 19, č. 3, 4.

DANEŠ, František. Kultura mluvených projevů. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1969, roč. 52, č. 2–3.

HAUSENBLAS, Karel. Kultura jazykového dorozumívání. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1976, roč. 59, č. 5.

HAUSENBLAS, Karel. O kulturu řeči. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1991, roč. 74, č. 3.

KNAPPOVÁ, Miloslava. O kultuře jazykových projevů v televizi. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR). 1970, roč. 53, č. 3.

SVOBODOVÁ, Ivana. K stylovému využití jazykových prostředků v televizní sportovní reportáži. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1992, roč. 75, č. 2.

ZIMA, Jaroslav. Sportovní televizní komentář. *Naše řeč*. Praha: Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR), 1972, roč. 55, č. 4.

Webové stránky

ČERVINKOVÁ, Radka. Věra Čáslavská: Semlela mě až bezmocnost bojovat za vlastního syna [online]. *OnaDnes.cz* [MAFRA]. 16. 7. 2012 © [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW: <http://ona.idnes.cz/vera-caslavska-0ph-/spolecnost.aspx?c=A120709_171529_spolecnost_jup>

DOMANSKÝ, Ivo. Už jen z tribuny [online]. *Behej.com*. 4. 6. 2008 © [cit. 2013-04-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.behej.com/clanek/1574-ivo-domansky-uz-jen-z-tribuny>>

Prehistorie České televize [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>>

Případ Martina Odložila [online]. *Šalamoun – spolek na podporu nezávislé justice v ČR*. 19. 7. 2004 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.spoleksalamoun.com/view.php?cisloclanku=2004071914>>

StB versus ČST [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/stb-versus-cst/>>

ŠMÍD, Milan. *Historie televize v ČR – 4*. [online]. 2001 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.louc.cz/pril01/p38his4.html>>

ŠMÍD, Milan. *Padesát let televize v Česku* [online]. 2003 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.louc.cz/03/950310.html>>

ŠMÍD, Milan. *Televize změnila sport i olympijské hry* [online]. 2004 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.louc.cz/05/1300820.html>>

VI. kapitola – Doba okupace, odboje a naděje 1938 – 1945 [online]. *Odraz – měsíčník Roztok a Žalova* [Městský úřad Roztoky]. 2006, č. 11 [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.roztoky.cz/userfiles/file/odraz/odraz-06-11.pdf>>

Ostatní prameny:

Archivní a programové fondy České televize:

záznam přímého přenosu: MS v atletice Helsinky (1983), beta kazety č. 5G10595 a 5G10590

zpravodajství: Aktuality (přístup k relacím z 80. let), Branky, body, vteřiny (přístup k relacím z 80. let), Minuty o sportu (1990), Televizní noviny (přístup k relacím z 80. let)

e – mailová korespondence s Marií Jungwirthovou

osobní rozhovor s Vladimírem Drbohlavem (10. 4. 2013)

osobní rozhovor se Zdeňkem Faturem (16. 4. 2013)

osobní rozhovor s Marií Jungwirthovou (9. 4. 2013)

osobní rozhovor s Pavlem Pěnkavou (18. 4. 2013)

osobní rozhovor se Štěpánem Škorpilem (26. 3. 2013)

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s bývalým komentátorem ČST, dnes komentátorem Eurosportu Štěpánem Škorpilem (rozhovor)

Příloha č. 2: Rozhovor s komentátorem ČT Vladimírem Drbohlavem (rozhovor)

Příloha č. 3: Rozhovor s manželkou Tomáše Jungwirtha Marií Jungwirthovou (rozhovor)

Příloha č. 4: Rozhovor s bývalým československým reprezentantem a Jungwirthovým tréninkovým kolegou Pavlem Pěnkavou (rozhovor)

Příloha č. 5: Fotografie Tomáše Jungwirtha, poskytnuté Marií Jungwirthovou (foto)

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s bývalým komentátorem ČST, dnes komentátorem Eurosportu Štěpánem Škorpilem (rozhovor)

Štěpán Škorpil je sportovní komentátor, moderátor a bývalý atlet. Specializoval se na víceboj a v juniorské kategorii se stal československým mistrem. Vystudoval Fakultu tělesné výchovy a sportu a v roce 1973 začal externě pracovat pro sportovní redakci ČST. V roce 1975 nastoupil spolu s Jungwirthem do ČST už jako redaktor na plný úvazek. Po 16 let spolu sdíleli jednu kancelář a komentovali atletické přenosy, než byl Škorpil v roce 1990 donucen redakci opustit. Poté vykonával funkci šéfredaktora sportovní sekce na Primě, než v roce 1998 přijal Jungwirthovu nabídku komentovat pro Eurosport, kde pracuje dodnes.

Jak jste se s Jungwirthem poznali?

Já jsem ho viděl poprvé samozřejmě závodit. A pak bylo v roce 1963 Mistrovství republiky na Strahově, kde jsem startoval v trojskoku. Tomáš dělal vedoucího svolavatelný, protože to měla Dukla na starost. A já jsem se tam s ním dal do řeči, říkal jsem: „Víte, když vás vidím v té teplákové soupravě, to je můj velký sen se do Dukly dostat, protože bych byl blízko panu Zátokovi.“ A Tomáš se tak usmál a říká: „Tak to není problém, když ta tvoje výkonnost půjde nahoru. A můžu ti říct, že potkávat pana Zátoka bylo i moje velké štěstí.“ Ten Ťopek tam už v té době bohužel nebyl, když já jsem se do Dukly dostal. A s Tomášem jsme se potkávali na závodech, protože on už byl ve Slavii... a o pár let později jsme se potkali na konkurzu do sportovní redakce ČST.

Takže jste se blíže seznámili až po příchodu do ČST.

My už jsme se znali dřív, protože Tomáš dělal na ČSTV a já jsem tam docházel samozřejmě taky. Jednou jsme se potkali i někde v Písku a povídali jsme si o svých perspektivách a oba jsme říkali, že to, co v současnosti děláme, není úplně to pravé a že by byla paráda dělat třeba sportovního redaktora. To jsme jenom tak fabulovali. A pak jsem přišel na ten konkurzní den, to bylo v sobotu někdy v říjnu 74, a ejhle, Tomík.

Jak to na konkurzu vypadalo?

Začalo nás asi patnáct a skončili jsme čtyři. A začínalo to ráno v 8 hodin a končilo večer. Absolvovali jsme asi hodinu a půl dlouhý vědomostní test, asi 40, 50 otázek z různých sportů, to připravoval Vít Holubec. Pak jsme jeli na fotbal na Bohemku, dělali jsme z toho poznámku, museli jsme rychle, zpravodajsky. A večer, když skončily Branky, body, vteřiny, to už nás zůstalo asi 8, jsme každý chodili na obrazovku a měli minutu na to něco o tom fotbale říct. A v noci nám pan Karel Mikyska sdělil, že do redakčního kolektivu mohou postoupit ten, ten a my dva. A řekli nám, že si musíme vyjednat uvolnění od našich zaměstnavatelů každý sám. Tomáš to stihl tak, že nastupoval 1. dubna 1975 a jako poslední z těch 4, ke 4. květnu 1975. A seděli jsme vedle sebe u stolu v redakci, chodili jsme spolu na pivo, chodili jsme spolu na obědy a samozřejmě dělali spolu, co nejvíc to šlo. A v podstatě rozdělili až v roce 1991, to je po 16 letech.

Když přišel do televize, dělal rovnou komentátora, dělali jste všichni všechno?

My jsme tam s tím Tomášem nastoupili a s námi Vláďa Dolejš a Honza Slepíčka, to jsme byli ti čtyři, co prošli. Vítek Holubec, který byl zástupce šéfredaktora a měl komentátory na starosti a na pravidelné redakční poradě, každý úterý v 9, měl vždycky za týden nastřádané naše přebřepky, chyby, omyly. My jsme vlastně o třetinu zvýšili počet těch komentátorských míst, protože jich tam předtím bylo 6 a najednou nás bylo 10. A na naší první poradě, kde nás přivítal, nám tehdy řekl: „Vy noví, chod'te, koukejte se, shánějte informace, půl roku nemusíte dělat, půl roku z vás nemusí vypadnout žádná práce. Můžete jezdit na přenosy, sed'te na komentátorském stanovišti, na všechno se ptejte.“ Tak jsme si s Tomášem říkali: „To je bezvadný, taková liberální škola života.“ A na další poradě řekl pan Vít Holubec: „Kolegové, ve středu je plénum ÚV ČSTV v Mladé Boleslavi, je potřeba natočit rozhovor s předsedou ÚV ČSTV Antonínem Himlem. A pojede ho udělat Štěpán Škorpil.“ A teď ti Brábníkové, těm tekly slzy smíchy, jo, on vám nechá půl roku volno, to určitě! Tomáš jel točit nějakou atletiku – myslím, že to byla Praga Academica, začátkem června. A dělal to s Frantou Štefanem, což byl atletický komentátor, než jsme přišli s Tomášem. A pak šel myslím v červenci na Rošičák.

Vzpomínáte si na nějaké přenosy, které jste spolu komentovali?

Dělali jsme spolu třeba 1. MS v atletice v Helsinkách a máme z toho docela hezkou vzpomínku. Byli jsme 2 Češi – já s Tomášem a ze Slovenska jel Dušan Gabáni. A tehdy byly jiné peníze na cesty na Slovensku a jiné v Praze. A my jsme, aby se ušetřilo, letěli z Prahy do tehdejšího Leningradu, dneska Petrohradu. Tam na nás čekal pracovník oddělení mezinárodních styků, naložil nás, povozil po městě, ukázal nám, kde je KGB, ukázal nám Auroru a odvezl nás do hotelu. A ráno nás zavezl na nádraží. A pak jsme jeli 8 hodin vlakem do Helsinek, zatímco Dušan Gabáni letěl z Bratislavy do Prahy a z Prahy do Helsinek. Takže tam byl za 3 hodiny a my za 40 hodin. Ale pak nastala obrovská paráda, protože ta atletika byla opravdu skvostná a já na ni vzpomínám doslova se slzou v oku. Protože navíc to byl šampionát, kde jsme měli 4 zlaté, 3 stříbrné a 2 bronzové a byli jsme v pořadí národů čtvrtí na světě.

Tam se objevily první počítače.

Helsinky 1983 přinesly první nesmělé krůčky do oblasti počítačové techniky na přenos. Do té doby jsem měl 4 papíry, 3 techniky a 1 běh a všechno jsem musel hlídat, protože oni to na tu tabuli ručně nasadili, zatočili tím, aby se vidělo, že někdo hodil koulí 20,15, a když jsem to nestihl, měl jsem tam prostě kolonku prázdnou a nevěděl jsem, jestli se v tom pořadí neposunul. To byla hrozná honička. Ale když tam byl ten počítač jeden a komentátoři jsme byli tři, přecvakávali jsme si ty svoje disciplíny... ale v tomhle byl Tomáš naprosto úžasný, protože ta jeho slušnost člověka donutila, že i mě nebo Dušana nenapadlo, aby se na ten počítač vrhnul a nezeptal se, jestli může.

A další akce? Například olympiády?

Když to teď beru zpětně, tak jsme spolu dělali atletiku na 2 olympiádách, což zase není moc, když se vezme, kolik let jsme spolu byli v redakci. Ale to bylo tím, že Los Angeles se pro nás nekonalo, neměli jsme televizní přenosy a 1992 už jsem byl v Barceloně jako člověk, který pracoval pro jinou televizi.

Komentoval i něco jiného než atletiku?

Dost intenzivně dělal moderní gymnastiku, kolem toho se motal přes zimu, protože halové atletiky bylo poměrně málo – ME a novinářská laťka. Takže moderní

gymnastika, vím, že hrozně rád jezdil do Brna, tam byl velmi silný oddíl. Neměl, co si nevybavuju, vyloženě zimní sport spojený se sněhem nebo ledem. Víím, že se nehrnul k týmovým záležitostem typu hokeje nebo fotbalu, to nedělal určitě nikdy. Občas odkomentoval plavání a skoky do vody, na to se vždycky velectěně připravoval. Ale vlastně ta kombinace atletika-moderní gymnastika byl takový základ. Jednou jsem ho hecoval, aby za mě udělal turnaj v bleskovém šachu v Plzni a to se na mě podíval takovým kázavým pohledem a říká: „A ty si myslíš, že hraju šachy?“

V archivu jsem viděla nějaké jeho reportáže z juda, nebo jak moderuje různé relace.

To jo. Vedoucím redakce byl Věroslav Pek, specialista na basketbal a dělal nasazení na přenosy a zpravodajství, tzn. Televizní noviny, Aktuality a Branky, body vteřiny. A Tomáše velmi úspěšně a velmi často využíval, protože Tomáš v té práci studiové vypadal velmi elegantně. Byl klidný, neměl žádné tiky jako někteří kolegové.

Spolu jste komentovali jenom atletiku?

Nikde jinde jsme se nepotkávali, protože já jsem dělal sporty typu fotbal, basket a hodně úkolový sporty – vzpírání, box, zápas. A Tomáš byl i celým svým zaměřením spíš k něžnosti, i minimum ostrých slov používal – i jenom mezi kamarády při debatě. V podstatě takový prototyp slušáka. Ale on byl tak slušný, že i jako závodník, když byla nějaká šlamastyka a bylo potřeba trošku zaloktařit, což se na púlce stává, radši se nechal předběhnout a pak to osolil. Možná kdyby byl trošku rasantnější coby atlet, tak by třeba byly jeho výsledky o chlup lepší. Ale tak se choval, nesmírně galantně k soupeřům a nikdo ho nešetřil. Taky mi říkal opakovaně, že i když čtvrtka nebyla jeho hlavní disciplína, že ji běží radši, protože je to ve drahách a nemá žádný „strkačky“.

Jak byste charakterizoval jeho komentátorský styl?

Byl veden s tím, že měl tu atletiku 20 let pod kůží jako závodník a 10 let jako špičkový závodník. A při té své neskutečné slušnosti byl perfekcionista, byl na všechno připravený, a proto s ním bylo příjemné pobýt nejen někde u kafe v natáčkách, ale i u toho mikrofonu, protože se nemusely člověku rolovat nehty u nohou z hrůzy, co tam zaznělo. Tomáš byl pro mě v podstatě záruka jistoty a současně jsem věděl, že z jeho

strany nehrozí faul, věděl jsem zcela jistě, že kdyby mi ujely nohy a udělal jsem nějakou chybu, tak pokud by ji opravoval, tak nesmírně decentně.

Přípravu měl tedy hodně pečlivou?

To nešlo jinak. Dneska to všechno máte na internetu, otevřete si www.iaaf.org a 30 lidí je tam zapsaných, jaké je průběžné pořadí v sezóně. Takže Tomáš, abych se k té otázce vrátil, to dělal jako já. Na začátku sezóny jsem si připravil malý sešit, vzal nůžky a ustříhl z titulní stránky takový centimetrový pásek, a začal jsem vystříhovat po celé délce toho sešitu zoubky. Měl jsem modře poznačené muže, červeně ženský – měl jsem dva ty sešity. A 100, 200, 400, 800, místo výšky jsem měl tuhle značku, místo tyče jinou, místo dálky jinou... Ten sešit měl 40 stránek a bylo 20 disciplín, takže každá měla 2 stránky. A já jsem si to takhle vzal, otočil a měl jsem třeba 110 překážek. A obyčejnou tužkou jsem si napsal Jeff Porter 13,15. Za týden běžel 13,12, tak jsem to vymazal a posunul jsem ho v té tabulce výš, třeba přeskočil jednoho člověka. A to dělal Tomáš taky. Mělo to obrovskou výhodu, že jsme s těmi jmény neustále pracovali, znamenalo to být denně u výsledků a zapisovat, doplňovat. A když se stalo, že to člověk třeba týden nedoplnil, to pak byla honička se k tomu vrátit. Ale ten atletický sportáček měl vlastně ta jména pořád v permanenci, a jakmile se objevilo ve startovní listině, už jsem věděl, kde ho mám hledat. A během let si člověk vytvořil systém, na koleně vyrobený, ale bylo to víceméně to, co teď vyjede z počítače a vy si to můžete vytisknout. Oba s Tomášem jsme si ty sešity vedly. Dokonce jsem je jeden čas schovával, protože jsem se mohl podívat, jak na tom byl ten člověk loni a předloni.

Byl expertem na atletiku? Když byla někde atletika, jel tam výhradně on?

Určitě. Atletiku dělal bezesporu nejlíp. Tu moderní gymnastiku dělal taky velice dobře, ale do toho se moc nemluví, protože to ruší. Ale on si našel míru slova a míru odborné informace, kterou si stačil sehnat – tam jde taky o to připomenout, jak ty holky závodily před měsícem, půl rokem, rokem na stejné události, jak se propracovávaly dopředu nebo propadaly dozadu. A protože byl Tomáš velice pečlivý člověk, tohle si připravoval s tou svojí vrozenou pečlivostí a slušností. Já jsem ho obdivoval, protože třeba o té atletice toho věděl strašně moc, ale ani na tu atletiku nešel nepřipravený. Vždycky měl hromadu informací navíc, které dokázal prodat. A samozřejmě jako člověk, který byl v reprezentaci 10 let, za kýmkoli přišel, měl otevřené dveře. To byla jeho velikánská výhoda, že byl známý coby sportovec. V atletice měl pochopitelně největší sílu

v běžích, ale postupem času i díky té trenérské škole se etabloval i v technických disciplínách, kde to pro něj zpočátku nebylo jednoduché. Ono vyznat se třeba v technice skoku o tyči, s tím laminátem se to začalo stávat takovou artistickou záležitostí a on to všechno a dohonil a dal dohromady.

Ještě k té přípravě – nebylo to tak, že by si Jungwirth myslel, že vše zná a už si znalosti nedoplňoval?

Ne, ne. Byl pečlivý, i když se měl o co opřít, protože ještě stíhal tu generaci, se kterou se potkával na hřišti. A něco úplně jiného je, když mluvíte o lidech a máte s nimi společné zážitky a byli jste spolu v šatně a ve sprše jste si drbali navzájem záda. A Tomáš tohle dovedl příjemně využívat a myslím, že v tomhle s ním byla bezvadná spolupráce i ze strany těch atletů. Ale bylo to opravdu pohodové spolupracování a musím říct, že na to při současných přenosech vzpomínám, jak jsme byli sehraní. Tehdy taky nebyli diváci tak nároční jako dneska, že musí mít opakovačku gólu z pěti poloh, to byl zázrak, že se to vůbec hýbalo.

Neměl například problém s nějakými disciplínami?

Jestli měl nějaký problém, bylo to vždy s tím slovenským kolegou, ať už to byl v drtivé většině Dušan Gabáni nebo občas Lacko nebo Teleky. To jsme se xkrát s Tomášem shodli, že jsme poskakovali na židli, jak si závod vyloženě říkal o to, aby padla tahle nebo ona informace. Dušan Gabani byl bezvadný kluk, parťák do nepohody, byl schopný člověku pomoci, ale byl neskutečně opatrný a dokud neměl stoprocentní jistotu, kdo je na vedoucí pozici nebo kdo je na tom dobře, neřekl to. A my jsme si s Tomášem opakovaně říkali: „Vždyť to bylo jasné, vždyť to musel vidět!“ Tak mu ukazujeme v cílové rovince ve startovce: „Tenhle je první!“ Ale protože jsme byli federální stát, museli jsme tam mít slovenské zastoupení a ten Dušan s námi všechno objezdil.

Dělal něco mezi tím, kdy skončil s atletikou a začal s komentováním?

Byl na ČSTV. Měl titul referent odboru sportu, ale nebyl speciálně na atletice, ale pod oddělením vrcholového sportu. Protože měl vystudovanou trenérskou školu...

A žurnalistiku si tedy dodělával až pak, když byl v televizi.

Ano, když byl v televizi, začal dělat žurnalistiku. My jsme byli velmi ostře vyhraněné skupiny – jedna byla skupina absolventů FTVS, což byl Luděk Brábník, moje maličkost, Petr Vichnar... a ta druhá půlka byla Slepíčka, Valenta, Bažant, absolventi FŽ. A Tomáš byl jediný, kdo měl jak ten Tyršák, tak žurnalistiku. A bylo nás asi 8 nebo 9 a teď jich je tam 56. Už je ty kluky ani všechny podle hlasu nepoznám při komentování, což se mi nikdy předtím nestávalo.

Mohl byste mi shrnout přípravu tehdejšího přímého přenosu?

V té době byl v podstatě evropskou špičkou a u nás nesporně jedničkou na atletiku režisér Pavel Pospíšil, který měl v oblibě velmi stručné a kratičké porady před přenosem. Hodinu před přenosem jsme se sešli u přenosového vozu, kde byla Blanka Gajdošová, fenomenální stříhačka na atletiku, kde byl Renuš Hladík jako šéfkameraman, kde byl Pavel Pospíšil... Řekl své názory a dal každému slovo, my jsme mu prolitli ty disciplíny, které jsme měli a Pavel měl připravené startovky a kolečkoval si lidi, které jsou zajímavé. Skončil přenos, on nám řekl do sluchátka: „Děkuji vám za spolupráci, máte někdo něco?“ My jsme nic neměli, poděkovali a už se žádné hodnocení nekonalo.

U jiných sportů se hodnocení konalo?

Někdy ano. Já jsem například s Karolem Polákem dělal MS v hokeji tady ve sportovní hale v Holešovicích a tam to bylo ostré, protože po každém přenosu byla hodnotící porada, která trvala třeba tři čtvrtě hodiny. U atletiky to nikdy nebylo. Ani při tom ME ze Strahova to nebylo. Ono se do té atletiky ani nikomu moc nechtělo, protože to znamená 200 lidí na place, jde 4 až 5 technických disciplín najednou, do toho 6, 8 běhů... a když je třeba 10 rozběhů na 100 metrů, to je nějakých 80 závodníků a o každém něco vědět, ke každému něco říct, to je těžké. V hokeji nebo fotbale vždycky začínal přenos ten, kdo byl doma. Pak dělal zahájení, sestavy a dál až do 22. minuty. Do konce poločasu pak ten druhý. A s Karči Polákem už jsem třeba cítil, že když hrál třeba na Spartě Slovan, že se nedokáže povznést nad tu národnostní třenicí a někdy to tam zajiskřilo. To bylo v té době hodně citlivé, přiklánět se na stranu jednoho nebo druhého mančafu.

A jak vypadalo třeba komentátorské stanoviště?

Komentátor měl svaté právo se vyjádřit k tomu, jak to chce mít postavené. A pak už ti kluci, protože těch stadionů a hal, kde se přenášelo, nebylo tolik, věděl, jak to kdo chce mít. Vždycky musel být monitor, protože takovou zásadou, kterou třeba Holubec tvrdě vyžadoval, bylo, že se má komentovat to, co je na obrazovce. A to, co není vidět, je taková ta nadplánová dávka informací pro posluchače. A záleží na tom, jak to člověk dokáže do toho přenosu vměstnat. Na tohle byl dobrý pes ten Vít Holubec, který měl tolik přenosů za sebou, že si mohl dovolit ty soudy vyslovovat. On byl tím, kdo směřoval komentáře, abychom neulítávali někam mimo. Ale musím říct, že nás nechal tvořit samostatně, nezažil jsem, že by nám někdy řekl „přitlačte na tohle“ nebo „dělejte tohle“.

Ani funkcionáři KSČ v televizi se vám nesnažili něco vnutit?

Jednou jedinkrát jsem zažil, že si na nás náměstek ústředního ředitele tehdy vyšlápl na Strahov, sedl si mezi mě a Tomáše a asi dvakrát nám vypnul kypr, ten vypínací klíč, co si vypínáme, když si chceme třeba odkašlat, naznačil, ať si sundáme sluchátka a řekl nám: „Víc srovnávejte tu atletiku tady s Los Angeles, že tam byly ty výkony horší.“ Ale asi po čtvrt hodině nad námi mávl rukou, přešel tu lavici a už se na Strahově nikdy neobjevil. Pochopil, že pasovat tam nějaké věci, které tam nepatří, je zbytečné.

Jaká byla v té době technika? Točilo se na filmové pásy?

V té době, kdy jsme začínali my s Tomášem, se točilo na film, byl to tzv. dvoufáz – něco se natočilo jako obrázky a na magnetofon se nahrál zvuk. Zvukové pásy bylo dost, ale obrazový materiál se dovážel, stál ukrutné peníze a tam něco zkazit, to znamenalo vyhodit ten film z okna. Já jel třeba točit reportáž na fotbal a měl jsem 3 filmové cívky, jedna 3 minuty. Fotbal trvá 90 minut a na těch 9 minut natočit všechno podstatné, mít góly... Když došla ta cívka, musel kameraman zbytek filmu, tzv. šlajer, otevřít kameru, vyndat cívku, uložit ji do nepropustného obalu, vzít druhou, nasadit, protáhnout film přes kladky a zavřít. Takže povinností redaktora bylo šmírovat ukazatele, kolik zbývá do konce filmu. A muselo se hlídat, kdy bude zakopnutý balón nebo hra v prostředku hřiště, aby se ty cívky přehodily. Dneska jedou celých 90 minut fotbalu, redaktor si píše timecody podstatných momentů a nemusí se to projíždět celé, protože byste ve střížně byla věčnost.

A co třeba kamery a záběry?

Nebylo to pochopitelně na takové úrovni jako dneska, když třeba z Curychu z Weltklasse mají 15 kamer. Tady se dělal třeba Rošického memoriál nebo na Julisce Praga Academica, měli přenosový vůz se 4 kamerami, 1 hlavní byla na velké tribuně, musela tam být vedle toho záložní a ty další 2 musely obsáhnout techniky v obloucích a kouli na druhé straně stadionu. To byly velmi složité technické podmínky, ale byla to doba, kdy se člověk bavil tím, co dokázal. Záznam se pak stříhal třeba celé pondělí a vysílal se v úterý dopoledne, to nešlo stihnout rychleji.

A mikrofon jste měli každý svůj?

Ne, tehdy jsme dělali na tzv. handku, protože hrozilo, že kdybychom měli mikrofony všichni tři před pusou, skákali bychom si do řeči. Zákon byl, že když se změnil obraz a šlo se třeba z běžecké disciplíny na technickou, tak ten, kdo dokončoval tu běžeckou, musel jít co nejrychleji do tečky. A během těch let jsme se naučili tuhle týmovou spolupráci, protože u těch velkých věcí jsme zpravidla dělali ve třech. Akorát na olympiádě v Moskvě, kdy bylo rozhodnuto, že se musí vysílat atletika od nevidím do nevidím, nesmí se vynechat ani jedna minuta, jsme dělali ve dvojicích, ne ve trojici. Dvojice dělala dopoledne od devíti do jedné a další dvojice od čtyř do osmi, takže někdo měl dvě šichty a další den někdo jiný.

Jak jste si rozdělovali disciplíny? Měl třeba Jungwirth výhradní právo na půlku?

Vždycky před přenosem se rozdělily disciplíny, protože není možné, aby se to udělalo třeba tak, že bude 5 minut mluvit jeden, 5 minut druhý, 5 minut třetí, zase 5 minut první... takže celý ten program se rozplánoval tak, aby to bylo pokud možno vyrovnané. A když jsme byli třeba v těch Helsinkách, které trvaly 8 dní, první den nasadil jeden, druhý den nasadil druhý z nás, třetí den ty disciplíny rozdělil třetí z nás, čtvrtý den zas ten první... Takže kdybych já nasazoval den a vyzobal si z toho jenom disciplíny, které očekávaly úspěch československé reprezentace, ten můj parták by druhý den udělal to samé. Kdežto my jsme šli na to tak, že já jsem měl třeba blíž k technickým disciplínám, Tomáš měl blíž k běžeckým, něco z běhů jsem si napsal taky, ale v životě by mě nenapadlo napsat se třeba na půlku nebo na čtvrtku, to byla výsostná pozice Tomáše a i ten Dušan tohle respektoval.

Víte, proč se vůbec rozhodl vykonávat tu profesi? Nebyl spokojený se svou dosavadní pozicí?

No, proč tuhle profesi chcete dělat vy? Co vás na tom přitahuje? Že budete na obrazovce? Že vás budou lidi poznávat? To je povolání, ke kterému musíte směřovat už od dětství. Jeden kolega až do poslední chvíle na fakultě nevěděl, jestli bude dělat kulturu, ekonomiku, zahraniční politiku nebo sport. Nakonec dělá sport a dělá ho dodneška špatně, dodneška se to nenaučil. Ale já mám pocit, že ten Tomáš a drtivá většina z nás, co jsme se k tomu dostali, že to byla taková vize, takový sen, protože většina sportůáků o tom sportu hodně ví, podělit se o to a využít možnost se s těmi informacemi dostat do domácností a vyvolat i dramatickou diskusi. Podle mě každý z těch lidí, kteří se k té práci dostali, to někde v podvědomí měl. Ten sport musíte mít v sobě a někde uvnitř vždycky víte, že chcete dělat zrovna tohle. A bylo to období hrozně příjemné, když nebyly maily, nebyly faxy a měli jsme stejně týdně každý na stole 50, 70, 100 dopisů od diváků, to dneska nezažijete.

Měl třeba nějaký komentátorský vzor?

Ne. Ne. Nikdy jsme se nebavili o tom, že bychom nějaké vzory měli. Spíše si od každého člověk udloubl něco. Je neštěstí, kdybychom byli všichni stejní, kdybychom měli všichni stejný komentátorský rukopis – musíme mít svoje pohledy na věc rozdílné, aspoň mírně rozdílné. A my jsme si s Tomášem povídali, že by třeba Honza Slepíčka měl být, když odešel Luděk Brábník a on začal dělat hokej jako jednička, úplně opustit způsob, rukopis komentáře Brábníkova, že by se dostal příliš blízko do srovnávání. Ale nevím, že by Tomáš někdy řekl: „Mým vzorem je tenhle nebo tenhle.“ Taky těch lidí, kteří byli před námi na atletice, zas tolik nebylo. My jsme se k tomu dostávali kolem roku 1975, 1976, předtím asi 2, 3 roky to dělal Franta Štefan, předtím Karel Mikyska hodně dlouho, ale Montrealem, kde měl spoustu drobných chyb, s atletikou skončil. A my už jsme pak s Tomášem dělali třeba ME v Praze v roce 1978, v tom už ani Franta nefiguroval. A z Bratislavy přijeli Gabáni a Honza Lacko.

Jaký byl Jungwirth jako člověk?

On byl hrozně pro rodinu, protože ta atmosféra se rodila už v rodině jejich. Byli tři bráchové a jeho nejstarší bratr, Stanislav Jungwirth byl světový rekordman. A kvůli němu měl Emil Zátopek málem velký malér, protože neodletěl s výpravou na OH

v Helsinkách, když se dozvěděl, že s nimi nepoletí Standa. Byl takový férový, protože kluci Jungwirthové měli tatínka, jak se říkalo tehdy, živnostníka. A někdo si vymyslel, že by neměl reprezentovat, chtěli ho odříznout od mančafu. A Zátopek, který 4 roky předtím v Londýně vyhrál 10 km a byl druhý na pětku, byl naše suverénně největší naděje na tu olympiádu. Odletěli tedy o dva dny později a Emil obhájil desítku, vyhrál pětku a ještě maraton. Standa skončil v semifinále 1500 a byl to stejně skvělý výsledek. Ale když se vrátila výprava zpátky, dali ti bossové návrh na potrestání Emila Zátopka za neuposlechnutí příkazu. Ale současně na ministerstvo obrany poslal jiný člen vedení návrh na povýšení Emila Zátopka. A údajně si ministr obrany, snad to byl Alexej Čepička, pozval nějakého pobočníka a ptá se: „My máme dva Zátopky?“ „Ne, to je jeden Zátapek.“ A Čepička údajně vzal ty papíry na potrestání, roztrhal je na kousky a Zátopka povýšil.

Když už jsme u toho – jaký měli s bratrem vztah? Viděl v něm Tomáš vzor?

Určitě. Standa v roce 1957, to bylo Tomášovi 15 a vyprávěl mi, že byl na tom závodě, běžel v červenci v Houšťce. Tehdy Finové Salsola a Salonen zaběhli 3:40,2 vteřiny a oba vytvořili nový světový rekord na 1500 metrů. A trenér Fišer spočítal, že by se měl ten světový rekord překonat, když bude dobře rozběhnutý závod. Standa byl 3 roky předtím bronzový na ME na 1500 v Bernu, na OH v Melbourne 1956, kam už odletěl bez problému, byl šestý a za necelý rok, protože olympiáda v Melbourne byla kvůli jižní polokouli na konci října a v listopadu, v červenci 1957 zaběhl v Houšťce u Staré Boleslavi neskutečných 3:38,1 a byl první mílař téhle planety, který zaběhl pod 3:40. Takže Tomáš v něm měl obrovský vzor... a Standa po skončení závodní kariéry vystudoval VŠ, udělal si titul stavebního inženýra a ukončil svůj pobyt na této planetě v 55 letech. A Tomáš Jungwirth o 10 let později taky v 55 letech. Což je neuvěřitelná shoda okolností a náhod, ale stalo se to.

Jaké byly okolnosti jeho odchodu z ČST?

Stal se šéfem na Kabelu plus a tak, jak jsem mu já párkrát v životě mohl pomoci, on potom zase pomohl mně. Někdy na podzim 1997 mi říká: „Do Primy přijdou Železného lidi a sport bude upozaděn, nabízím ti místo šéfkomentátora na Eurosportu.“ To bylo někdy v listopadu, já jsem si to promýšlel, říkal jsem si, že na Primě mám redakci, kterou jsem si postavil... A někdy v polovině ledna přišli na poradu 2 lidi s tím, že mám

ty lidi propustit a kdesi cosi a já jsem o té Tomášově nabídce začal víc uvažovat. Tak jsem mu zavolaal a říkám: „Tome, tak já to беру.“ A to bylo asi 10 dní předtím, než zemřel.

Odešel z ČST dobrovolně?

Odešel po takových zvláštních dohodách. On měl jednu dobu malinký problémy s pitím, šel na léčení, pak šel podruhé na léčení a pak se z toho dostal neuvěřitelným způsobem. A když v tom listopadu 1997 slavil pětapadesátiny, přišel číšník, nalil mi do skleničky trochu šampaňského, s Tomášem jsme si ťukli a vidím, jak má tu skleničku omakanou a já jsem se napil, ale on to postavil. Říkám: „Ty se na to zdraví nenapiješ?“ „Ne, já už 11 měsíců nepiju.“ A věděl, že nesmí ani kapičku, nesmí se do toho znova ponořit. Taky mě napadlo, když se potom stala ta smutná záležitost, že kdyby si na ty narozeniny dal jenom skleničku nebo dvě, nestalo by se to.

Zaskočila vás jeho smrt?

On už měl problémy se srdíčkem, to samozřejmě věděla celá redakce. Ale když se to toho 19. ledna před šestnácti lety stalo, byl jsem z toho několik týdnů úplně mimo, protože to vypadalo, že se ze všeho složitého dostal. Je to vůbec hrozně nespravedlivé, jak dopadl, protože se udržoval v bezvadné kondici. Nenechal si ujít Velkou kunratickou, tu běhal velmi rád a dobře, do dlouhého věku. Myslím, že párkrát běžel i Běchovice na konci kariéry, protože byl ve Slavii a tam to bylo zvykem. Jako my jsme třeba všichni atleti dělali každý rok na závěr sezony desetiboj, i koulaři a kladiváři, jako takovou legraci a pak se šlo hodnotit někam k Topolům do hospůdky... To vypadá, že jsme byli pořád v hospodě, ale ono to ani jinak nešlo. Vždycky se našel nějaký důvod a iniciátor – zhusta to byl Ludva Daněk, protože ten uměl zábavu v partě udržovat úžasně. Třeba jsme odtrénovali na Strahově a táhli jsme do Nerudovy ulice, kde je hospoda U Kocoura, kam jsme chodili 20 let, už dávno jsme nezávodili potom. Každý první čtvrtek v měsíci... Ludva Daněk, Tomáš, občas Helena Fibingerová, občas Věrka Čáslavská, Pavel Pěnkava, Jirka Vyčichlo, prostě lidi, kteří k té atletice tíhli. Ale velice brzy se do téhle party namontovala taková malostranská umělecká sešlost – režisér Vladimír Sýs, Míra Hanzlík, Pepa Vinklár, chodil Walda Matuška, než utekli do Ameriky...

Tomáš Jungwirth tedy zemřel na infarkt.

Jo. To bylo takhle: v pátek byl u mě a říká: „Musím ti něco říct. Nikdo to nebude vědět, aby se to Maruška nedověděla. Příští pátek odlítáme do Indonésie a do Thajska...“ A my jsme 22. listopadu slavili jeho pětapadesátiny, v té době taky ženil syna. A když se tedy malý Tomík oženil, připravili si dovolenou, což samozřejmě Maruška věděla. Ale Tomáš potajmu dokoupil týdenní pobyt navíc. Měli bydlet na ostrově, kam jim měli ti domorodci každé ráno přivést jídlo a pití na ten den a odjet. Takže ti lidé by tam byli v naprostém soukromí a užívali si dovolenou. To bylo v pátek. A v pondělí mi volali, že... že Tomáš prostě není. Takže jsem volal Marušku, dozvěděl jsem se, jak to probíhalo – že v neděli večer měl zdravotní problémy, takže v pondělí ráno jel k našemu kamarádovi Pavlu Krejčímu do vojenské nemocnice. Dostal infarkt, když seděl u toho Pavla, tak ho položili na lůžko, začali po něm skákat, pracovat a on naskočil, on se prostě vzpamatoval... Ale přišel případ druhý a ten už byl bohužel definitivní.

Příloha č. 2: Rozhovor s komentátorem ČT Vladimírem Drbohlavem

Vladimír Drbohlav je dlouholetý komentátor České, dříve Československé televize, který s ní začal spolupracovat v roce 1971. S Tomášem Jungwirthem se tak pracovně potkával více než dvacet let, stejně jako Jungwirth, který byl o několik let starší, se věnuje atletice.

Znal jste Tomáše Jungwirtha už jako atleta?

Ano, tou dobou to byl člověk, kterého jsem v hale viděl, jak získává medaili na Evropských halových hrách v Praze. Potom vyhrál předolympijské závody v Mexiku v roce 1967. V roce 1968 byl strašně nešťastný, že vypadl v rozběhu a měl snahu se na dalších hrách rehabilitovat, ale tam už přece jen přicházeli trošku problémy, takže po olympiádě v Mnichově se objevoval v redakci.

Nepotkávali jste se někdy ve škole?

Vím, že ve stejné době studoval Fakultu sociálních věd a publicistiky, kterou já jsem končil a dělal jsem v televizi asistentské činnosti. Tím, že jsem současně působil tam, tak jsem mu pomáhal s koncem studia, což už bylo v době, kdy on byl řádným zaměstnancem, to znamená, že do televize musel nastoupit někdy v roce 1975.

Nevíte, s jakými úkoly v ČST začínal?

No když jsem já začínal, přišel jsem za Karlem Mikyskou a on mě převedl na Ludka Brábníka a na Věru Pekarovou, kteří dělali Branky, body, vteřiny. Myslím si, že takto to Karel Mikyska vyřešil i s Tomášem, protože si pamatuji, že se mnou byl Tomáš na dvou šotech. A v roce 1975 již přišel jeho přechod z Branek, bodů, vteřin, se kterým se váží i jeho první vystoupení. Pamatuji si, že kromě atletiky komentoval ještě moderní gymnastiku. Dělal zpravodajství, krátké příspěvky, z atletiky udělal krátké dokumenty s režisérem, který ho vedl i dramaturgicky.

Jeho syn, Tomáš Jungwirth mladší, byl také atlet?

Také to zkoušel jako kluk, ale nepotatil se, že by byl nějak výrazný.

Kteří redaktoři se v Československé televizi zabývali atletikou?

V sedmdesátých letech atletiku dělal Karel Mikyska jako šéfredaktor, který to dělal hodně historicky, já si ho pamatuju už z října roku 1960, který přijel na akci, udělal akci, snažil se, ale nebylo tam takové to trvalé sepjetí. A pak přišel František Štefan, který bezesporu měl nadání a cit, ale měl jiné zázemí a prostředí. Tomáš byl ideální, skutečně se pohyboval odmala, i díky Stanislavovi, v tom prostředí, byl respektovaný, byl sportovec nejvyšší mezinárodní třídy, který tady v rámci jakýchkoliv sportovních redakcí, či útvarů Československé nebo České televize nastoupil.

Jak byste ho jako reportéra charakterizoval?

Tomáš o to měl zájem, měl ale jednu vlastnost, která ho možná svazovala, i jako atleta, byl trémista. On musel mít pocit, že má natrénováno, že pro to udělal všechno, a tohle, jak na té atletické dráze, kde se toho dokázal pod vlivem trenéra Lišky docela zbavit, tak on b potřeboval mít i nějakého trenéra i v tom vstupu do televize. Logicky ho svazovala obrazovka, to si vzpomínám, jak měl problém při svých prvních službách Branek, bodů, vteřin nebo tehdejších Televizních novin, že byl svázaný.

Pramenily z toho i některé další jeho chyby?

Částečně ano. Při přenosech se snažil připravit, ale když jedete, tak se musíte přizpůsobit výseku reality, který vám nabízí režisér z toho, co se v tu chvíli děje na stadionu, bezprostřední jednota obrazu a slova v rámci přenosu, a to byla dlouhou dobu jeho slabina. Například při představování se snažil o nějakém člověku vyjádřit, co o něm ví, ale tou dobou už byl přenos o další dva lidi dál. Ale s tím se dokázal vyrovnat, on měl sportovní přístup k životu. Přenos dopadl dobře, ale on místo, aby přihlížel k celkovému dojmu, tak ho ty dva detaily štvály, což je zase dobré z hlediska zlepšování. Potom se to bohužel projevilo v závěru a jeho odchodu, kdy na něj dolehla atmosféra, kdy se najednou objevovaly různé věci, které nesouvisely s profesí, třeba provázání některých kolegů s některými složkami.

Jak takové situace zvládal?

On v tomhle rozhodně nejel, a proto tu atmosféru těžce nesl a bohužel vždycky měl rád pivo a někdy si ty své problémy řešil i prášky, aby nebyl svázaný trémou, což dalo dohromady mix, který když nadužíval, tak byl špatný.

Komentovali jste někdy atletiku společně?

Tehdy se komentovalo česko-slovensky, což vydrželo až do Olympijských her v Barceloně 1992. Pak ale přišlo rozdělení státu, tak jsem musel naskočit, takže jsme spolu začali komentovat. Od roku 1993 jsme spolu absolvovali mistrovství světa ve Stuttgartu, finále Grand Prix, domácí atletické přenosy. Spolupracovalo se s ním dobře, tou dobou už byl profesionál.

Dělal si pečlivou přípravu?

Ano, přípravu si dělal pečlivou a ohromně profitoval z toho, že se znal se spoustou lidí. Když jsme vyjeli za hranice, tak lidé z jeho generace se již stali buď komentátory, nebo trenéry nebo vedoucími výprav a on se se všemi z nich znal.

Myslíte, že byl lepším komentátorem díky tomu, že byl nejdříve atletem?

Rozhodně to komentátorovi výrazně pomáhá. Tomáš si uměl představit, co se v danou chvíli se závodníkem odehrává.

V době kdy byl již zkušenějším komentátorem, tak když byla nějaká atletická akce, tak na ní jel výhradně on?

Výhradně ne, ale v rámci tehdejší hlavní redakce tělovýchovy a motorismu byl „pan atletika“. Nemůžu říct, že by na tyto akce jezdil ve sto procentech případů, ale bylo to majoritní.

Jak to v tehdejší době vypadalo ve sportovní redakci?

Byla tu celkem solidní parta, rok 1968 se v redakci výrazněji neprojevil. Zůstali v ní všichni tři zakladatelé Luboš Pecháček, Karel Mikyska zůstal šéfredaktorem a jeho zástupcem byl Vít Holubec. Tradice 60. let zůstala relativně zachována. Do autoprovozu musel odejít Ladislav Vácha, Oldřich Červinka směl dělat pouze dramaturga, oba se redakce snažila udržet. Objevovali se lidé, kteří byli do redakce politicky dosazováni. A Tomáš do toho přicházel jako úplně ideální člověk, který neměl žádné politické zázemí, který byl odborník a který byl ukázkou toho, jakou cestou by se to mělo vyvíjet. Takhle jsme si představovali, že budeme redakci oživovat mladou krví. V tu dobu museli mít všichni v redakci nějakou funkci a vstoupit do odborů. Tomáš se stal brigádyrem

brigády socialistické práce a díky svému kamarádovi z výzkumného ústavu piva pořádal exkurze po českých pivovarech.

To ale vzhledem k jeho slabostem nemusela být ideální funkce.

Ke konci se Tomáš dostal do strašné křeče a bohužel to řešil těmi věcmi (alkoholem a prášky). On třeba odjel za hranice a ztratil se, takže jsme dvoudenní mistrovství odkomentovali odsud a říkali jsme si, jestli ho máme nahlásit jako nezvěstného, co se stalo, a on se vrátil po třech dnech. V té kombinaci alkoholu a prášků byl občas nesvéprávný, on tam odjel, ale dostal se do stavu, kdy vůbec nic nevěděl, naštěstí se ještě ubytoval, takže když ho někdo našel v parku, tak ho dopravil do toho hotelu. Bylo strašné vidět, jak tak talentovaný člověk s dobrou erudicí a zázemím sám sebe absolutně ničí.

Právě kvůli tomu musel z ČST odejít?

Ano, když se toto zopakovalo ještě několikrát, dalo mu vedení redakce nůž na krk, a když i po té se to opakovalo, tak prostě musel odejít. Na začátku bylo domluveno, že odejde, ale bude pracovat externě, ale on to bohužel opakoval i jako externista. Tím pádem pak odešel do Kabelu Plus. Pak absolvoval léčení a ze všeho se dostal. To byla velmi nepříjemná stránka, kdy se bohužel Tomáš vlastní vinou rozsypal. Já si myslím, že jinak by z něj byla evropská atletická komentátorská třída.

Příloha č. 3: Rozhovor s manželkou Tomáše Jungwirtha Marií Jungwirthovou

Marie Jungwirthová je jedinou ženou Tomáše Jungwirtha, kterou si vzal ve svých dvaadvaceti letech. Seznámili se pouhý rok předtím a měli spolu jediného syna, který se narodil po sedmi letech manželství. Tomáše Jungwirtha znala velice dobře a mohla odpovědět na velmi osobní otázky o jeho životě.

Jaká byla situace u Jungwirthových, když se Tomáš narodil?

Když se narodil, bylo jeho matce 42 let a mezi sourozenci byly velké věkové rozdíly. Byli 3 bratři, on byl nejmladší. Měli neštěstí v tom, že jejich otec byl jeho mládí na 8,5 roku zavřený ve Valticích z politických důvodů. Tom se narodil v roce 1942 a matka s ním jezdila do těch Valtic. To ho docela významně poznamenalo na celý život.

Za co konkrétně se jeho otec dostal do vězení?

Tom jako malý kluk běhal všude možně po polích a jednou takhle našli pistoli. Nechali si ji a jak se později ukázalo, držení zbraně nepodléhalo rehabilitaci. Jednou někdo zvonil a přišli si pro otce. Potom říkali, že je nezvěstný a že jim utekl, ale pak se dozvěděli, že je v těch Valticích. Pustili ho dříve, ale nevím, kolik byl původní trest. Tom se o tom styděl mluvit.

Jak rodina bez otce zvládala žít?

Děti se s Tomášem kamarádily jen když byly venku, ve škole ne. Matka neměla skoro žádný důchod, byla švadlena a dělala v krejčovství v Roztokách. Žili z toho, co jim lidé nechávali za dveřmi, a také proto, že neměli peníze, tak ona pekla koláče a buchty a z toho oni žili. Mluvili jsme spolu o tom jen jedinkrát, byla to taková jeho tajemná skříňka v životě, kterou se nikdy neprezentoval.

Jak na tom byla rodina poté, co se otec vrátil z vězení?

Tom měl velká očekávání, ale vrátila se místo otce troska, co hltala z misky jako pejsek. Prý poté roznášel noviny. Vrátil se s podlomeným zdravím, nebyl žádný hrdina. Tak se Tom dal na sport jako bratr, čímž překonával všechny tyto složité situace.

Jak to měl se školou?

Začal v Kolíně na průmyslovce, protože v Praze by ho nikdo nevezal, a po roce přestoupil do Prahy. Udělal školu, obor Letecké motory. Letadla, to bylo jeho. A já jsem shodou okolností bydlela v Jinonicích u Motorletu. V té době byl v Dukle, měl osobního trenéra, doktora Fišera. Toho v 50. letech trochu obrousili, křivdy těžko snášel, rozčiloval se a Tomovi to také neprospělo.

V té době jste se seznámili?

Ano, já dělala běžecké lyžování, ale tehdy namazat ty lyže, to byla hrozivá námaha a já byla vždycky taková drobounká. Musela jsem trochu zesílit a chodila jsem právě k doktoru Fišerovi. Tam jsme se seznámili, pak půl roku oťukávání ...

... a pak jste se vzali.

To bylo v 1965 v dubnu, ještě mi ani nebylo dvacet. Brali jsme se kvůli bytu, protože můj otec měl dům a v takovém případě nebylo možné dostat byt. Vzali jsme se a pomalu jsme to dávali dohromady. To bylo hezké období, když byl v Dukle, na to vzpomínám ráda, protože tam bylo hodně lidí, kteří něco znamenali. To byly až tlaky trenéra, abychom se vzali, aby on měl zázemí. A nikdy jsem toho nelitovala, neměl žádné pletky, nikdy nic nechybělo, byl zkrátka čestný jak ve sportu, tak v tomto.

A ve škole pokračoval i jako ženatý.

Věděl, že letecké motory může dělat jen tak, že by létal letadlem. Přemýšlel o tom, co bude dále dělat, tak si udělal trenérskou školu, takže měl první diplom, a ještě k tomu si udělal ve večerní škole žurnalistiku. Ale to na něj byl strašlivý tlak, v redakci byl spěch a on měl k tomu ještě školu, takže z toho onemocněl. Večer jsme seděli, byla tam návštěva, jemu začal ujíždět koutek a během hodiny z něj byl ochrnutý člověk.

Kvůli tomu se asi musel léčit.

To ano, byl na infekčním oddělení Na Bulovce, protože kdyby mu to zůstalo, tak by byl pro obrazovku ztracený, i pro jakýkoliv mluvený projev. Vysokou školu pak končil sám, ne se svými spolužáky.

Jak vzpomínáte na odchod z České televize?

To bylo spojené s jeho lustrací před OH v Barceloně. Pořád po něm chtěli, aby přinesl potvrzení, a on to bral jako samozřejmost. Pamatuju si, jak vstoupil do bytu, bílý jako stěna, a povídá, že ho někdo zaregistroval. To ho vzalo. Tak jsme složili tisíc korun a šel ke komisi. Byl tam celý den, říkal, že tam sedělo 12 lidí a byli docela ostří. Dozvěděl se, že na něj donášeli 3 atleti, dva se mu tam omluvili a o tom třetím nevím. Nikomu jsem neřekla, kdo to byl. Teď máme doma potvrzení, vše se uvedlo na pravou míru a po těch Hrách v Barceloně šel na komerční stanici.

Jaký to pro něj byl rozdíl?

Velký a změna k lepšímu. Služební auto k dispozici, služební telefon – to bylo na tu dobu neskutečné. Dělali tam hodně komerční pořady, bylo to volnější. Tam se nám žilo skvěle, škoda, že tak krátce. Měli jsme letět do Thajska, on šel jednou za Petrem Krejčím (někdejší lékař fotbalové reprezentace) pro léky na tu cestu. Přišel za ním do ordinace, posadil se, lékař se otočil k sestře a než se otočil zpátky, tak byl mrtvý. Prasklo mu srdce, lékař mi poté říkal, že tam byla vrozená vada, že tím sportem se srdce trénovalo a překonávalo to a nepřišlo se na to.

Co jste říkala na jeho práci?

Já jsem mu párkrát pomáhala na závodech, kde byly podle mě dost polní podmínky. To jste musela sledovat najednou kouli, támhle dálku, běhy, kdo skočil, jak opravy, první oprava, druhá oprava ... no pro jednoho člověka téměř nemožné. Ptala jsem se ho, jak to vůbec může dělat, protože tehdy samozřejmě neměli obrazovky a na nich všechny výsledky, jako mají teď.

Poté, co skončil s atletickou kariérou a než začal pracovat v televizi, byl prý Tomáš Jungwirth v ČSTV. Je to pravda?

Je, po roce 1968 šel jako závodník do Slavie, ale tam se to brzy rozpadlo. Byla to pro nás trochu krušná doba, čekali jsme syna a jemu nabídli místo v ČSTV. Tam to bylo pořád dobré, než ho začali nutit do strany. Ale měl výborného kolegu, který ho přikryl. On se bránil vstupu do strany, protože věděl, že mu to nic nepřinese. A poté přišel konkurz do ČST.

Nepotřeboval tam nějaký posudek?

Začaly chodit anonymy, to ano, ale on už byl přijatý. A z kádrového oddělení nechtěl nikdo připustit, že by přijali někoho neprověřeného. Takže to všemožně maskovali, psaly se různé elaboráty o něm, co dělal v roce 1968, jak se k tomu postavil a podobně. Teď se tomu směju, ale tehdy to bylo krušné, protože jsme měli doma malé dítě a nebylo to příjemné. Na tom ČSTV byl maximálně rok.

V televizi začal hned komentovat, nebo byl nejprve reportér?

Byl reportér, dělal šoty. Jezdil po republice a dělal reportáže a oni si je takto testovali. Na atletických závodech dělal pomocníka a k atletice se dostal tak, že nebyla obsazená, protože tu měl na starosti pan Mikyska, který už byl starší člověk a atletika je nesmírně složitá na sledování.

Jaké sporty měl kromě atletiky ještě na starosti?

Pokrýval moderní gymnastiku a synchronizované plavání. Dostával sporty, které byly spíše umělecké a dělaly se jednou za čas. Ale také jsme byli v Ostravě na kulturistice. Ty malé sporty byly ohromně příjemné. Večer se lidé sešli a dělali vše proto, aby mu pomohli. Vyprávěli, co třeba musí ty akvabely dělat, že musí být v 5 ráno ve studené vodě a že jsou tak postižené, že ani nemohou mít děti. To bylo i pro mě velmi zajímavé. A na olympiádě to byl trochu chaos, musel dělat i sporty, které normálně nemá, třeba skoky do vody, nebo judo.

Ale kolektivní sporty ne?

Ne, až na výjimky. Dělal trochu fotbal, ale moc ne. Třeba v sobotu v neděli zpracovával reportáže z fotbalových zápasů, ale to bylo spíše proto, aby nevyšel ze cviku.

Vy jste jezdila s ním?

Někdy. Jednou jsem s ním byla mimo republiku, to bylo na Grand Prix v Bruselu. Jeli jsme starou škodovkou přes Monte Carlo a celou dobu jsme si povídali. Protože jsme si jinak skoro nepromluvili, já byla v práci, a ty pracovní cesty jsme využili i k soukromým účelům, protože jsme na sebe jinak neměli moc času. On to ohromně prožíval a všemožné přípravy a cesty a statistiky mu sebraly strašně moc času.

Dá se vůbec říct, jestli měl radši televizi nebo atletiku?

On to spojil, ale myslím, že kdyby mu v televizi nenabídli atletiku, tak by do televize nešel. Kdyby měl jít dělat zálohu za Mikysku na krasobruslení, tak by to nevezal.

Jak to atleti vnímali, že komentuje v televizi?

Oni ho brali jako atleta. Byli upřímní, nebáli se s ním promluvit o něčem, co řekl, a on se s nimi dohadoval. Klidně přiznal, že třeba do zatáčky neviděl, že seděl na stanovišti. Poté, když přišel do kabelovky, tak se k tomu sportu začaly přidávat jiné věci. Šel třeba do školy moderovat, nebo i na soukromé akce na besedy.

Jak moc se připravoval před přenosem?

Strašně moc. Pořád někde něco zkoumal, nespál, chodil, dělal si kartičky.

Za jakých okolností odešel z Československé televize?

Donutili ho odejít ze zdravotních důvodů, ale nebylo to férové. Pak jsem zakročila, tak se s ním finančně vyrovnali. Udělali na něj trochu podraz.

Co nejraději dělal na žánr?

Nejradši komentoval atletiku, ale poté se rád pustil do dělání scénářů a portrétů. To bylo asi tím, že nasbíral zkušenosti a vědomosti, které předtím neměl. Když ho někdo požádal, tak psal i do novin. Hodně psal do Atletiky, tam to bylo spíše čestné.

Sledovala jste jeho komentáře?

Ano a dost kriticky. Ať už z toho pohledu, že jsem do toho viděla, tak jsem měla odborné i laické připomínky. Někdy jsem ho pochválila. On bral všechno hrozně vážně, neměl nadhled a tehdy chodily často anonymy, takže ho to rozladilo. Ale tak co byste očekávala od někoho, kdo jako šestiletý kluk jezdil do Valtic. Byl jak osten, jako by pořád čekal útok. Světlymi okamžiky bylo, když chodil se Štěpánem Škorpilem a Ludvou na pivo ke Kocourovi, dali si syrečky. To byla dobrá parta.

Působil jinak ve vysílání, než běžném životě?

Podle mě ani ne, občas se nechal unést v té atletice, protože to byl jeho život. Ale byl pořád v takovém středu, v jedné rovině.

Příloha č. 4: Rozhovor s bývalým československým reprezentantem a Jungwirthovým tréninkovým kolegou Pavlem Pěnkavou (rozhovor)

Pavel Pěnkava začínal jako běžec na 800 a 1500 metrů, později přešel k delším tratím, na kterých slavil větší úspěchy. Je držitelem dvou stříbrných medailí z EHH 1967 a 1969 (obě ze štafety 3x1000 m), bronzové (ze štafety na 1 – 2 – 3 – 4 kola) také z EHH 1967 a z běhu na 3000 metrů z HME 1974. Stal se českým rekordmanem na 3 míle a oddílové štafetové běhy. S Tomášem Jungwirthem se potkávali na soustředěních a závodech, dálkově spolu studovali trenérskou školu FTVS. Později získal doktorský titul v oboru psychologie, dnes pracuje jako vedoucí oddělení sociální prevence v Praze 1 a zároveň přednáší na Filosofické fakultě.

Jak jste se s Jungwirthem poznali?

Víceméně jsme spolu prožili minimálně 10 let, protože jsme byli pořád na nějakých soustředěních. Vždycky jsme jeli všichni běžci, náš druhý domov byla Houšťka a byla tam velice zajímavá osoba doktora Fišera, který má s rodinou Jungwirthů obrovský vztah a ta soustředění většinou vedl. Naši trenéři tam byli také, ale on byl vedoucí. A Tomáš (po Standovi) u něj trénoval. A takhle jsme se seznámili, pak jsme spolu běhali stejné tratě – já jsem pak přešel na delší a Tomáš u toho zůstal. A vyústilo to v kamarádství, protože jsme pak spolu vystudovali i trenérskou školu.

A studoval, když ještě běhal?

To už jsme končili. Tam byla výhoda, že Tomáš odešel do Slavie z Dukly, protože tam se tvořila velice dobrá atletika a myslím, že v té době v Dukle neměl zrovna na různých ustláno. Takže v téhle době to bylo, kdy jsme studovali. My jsme museli buď 4 hodiny chodit do práce, nebo studovat. Takže my línější, jako jsem byl já, jsme studovali – já třeba nejdřív chemii, pak FTVS a pak jsem si udělal psychologii včetně doktorátu. A proč to vyzdvihuju – na té trenérské škole to bylo bezvadné v tom smyslu, že se projevila ta Tomášova kamarádská povaha. Ale trochu jinak. Vy třeba trochu znáte Štěpána. Štěpán je pečlivý, profesionál, když budete gymnastka, bude o vás vědět, kde jste začínala, trenéry... a Tomáš do toho šel celkově víc citem, proto jsou taky známá ta

jeho prožívání doběhů. A to na něm dělalo to, že měl takové přirozené kamarádství, autoritu. On byl brán jako takový strašně... nechci říct svatý člověk, to jsme nebyli... ale že jste se na něj mohla spolehnout. Kdykoliv jsme si mohli zavolat, šli jsme na pivo, to nás hodně sblížilo, protože jsme chodili ke Kocourovi. Vždycky mezi přednáškami jsme si tam odskočili a pak se nám nechtělo na ty odpolední přednášky.

A ta trenérská škola, to bylo prezenční studium? Nebo jste to studovali dálkově?

Dálkově jsme to dělali. To bylo úžasné, tam byl třeba vážený pan Sejtmiler, který byl super-levicový. Ne že by teda ubližoval studentům, ale byla to taková doba. A vždycky říkal prorocí jednookého mládence, měl jen jedno oko... a hájil všechno po tom 68. roce, nekriticky. Ale dalo se s ním diskutovat a největší diskutér byl Tomáš, když ho skoro vyhnal ze třídy, tak moc ho naštvál. Tomáš měl výhrady, že už jsme se několikrát zklamali a Sejtmiler mu povídá: „To je jako když jedete vlakem a ten vlak někdy naboural, třeba za 20 let třikrát, to se stane.“ A Tomáš vstal a říká: „No jo, ale když budu vědět, že ten vlak na té mé trati třikrát naboural, tak si stoupnu hezky vedle záchranné brzdy.“ A pan profesor praštil skripty a řekl, že to není diskuze na úrovni vysokoškolsky vzdělaných lidí.

A jak dlouho jste to studovali?

Já myslím, že to bylo tříleté. On pak šel ještě na novinařinu, ale tohle byla jeho taková... aby si odskočil a na stará kolena se zabezpečoval.

Měli jste tam praktické i teoretické předměty?

Ano, to bylo od anatomie po nacvičování výšky... bylo tam víc skupin, v jedné byl třeba i Pavel Kolář.

A byl na něm patrný vliv toho jeho slavného bratra?

Myslím, že trochu povahově. Já jsem Standu znal taky velice dobře, Standa zase byl úplně svatý člověk, Tomáš byl proti němu trochu světák. Tomáš byl vždycky taková suverénní osobnost, chtěl mít do toho kamarádství takový vhled nebo větší přínos. Byl to organizátor těch sezení, měl společnost strašně rád, ona mu to až Maruška někdy vyčítala, že jsme sem tam na to pivo zmizli. Kdybych je srovnával, tak Štěpán je ten profík, který zná všechna fakta, jeho barva hlasu je velice originální a přitažlivá. A

Tomáš byl zase schopen, když na zítra dostal reportáž, se na ni nepřipravil, protože měl o atletech přehled a šel na to z té emoční stránky. On ty lidi znal, on to prožíval a nevadilo mu, kdyby nevěděl nějakou drobnost. Což ale vůbec nesnižuje jeho přínos.

Jaká vůbec byla jejich rodina?

Dost perzekuovaná. Ale tam se trochu bojím mluvit, aby o tom chtěla vůbec mluvit Maruška, protože oni jsou v tom dost skromní. Ale abyste pochopila kontext doby, tahle rodina byla doopravdy postižená 50. léty. A doktor Fišer, který byl u nás ikona, protože to byla nepřeborná encyklopedie, po válce byl jeden z našich velice dobrých právníků, který snad dokonce soudil Franka. A odešel z právníčiny z toho důvodu, že si při soudních procesech psal tréninkové plány... Standa byl v té době v Dukle, měl zavřeného táta na strašně moc, jestli to bylo na 10 let, na 20 let, to ani nevím, protože kluci to nechávali v sobě a tohle vím jen z doslechu od toho Fišera. A ten došel za Čepičkou, ministrem obrany a přimlouval se za Standova tátu, jestli by mu trest nezmínil. A Čepička chtěl udělat důležitého, tak mu řekl: „Když zaběhne světový rekord, tak se přimluvím.“ A Standa tak dřel, že ten světák v Houšťce udělal. Ale nikdy o tom nemluvil a to samé Tomáš. Tomáš byl takový neutrální, nestěžoval si, oddílový patriot – když byl v Dukle, byl to celý duklák, když ve Slavii, zase slavista.

Projevovalo se to tedy i v atletice, že byl hodně slušný?

Ano. Až moc. Tady byl náš velký kamarád Švéd Kent Anderson na EHH v Praze a on byl diskvalifikovaný za vyšlápnutí. Ani nevím, kdo do něj rejpnul, jestli Tomáš, Petr Bláha nebo Kasal... A Tomáš byl takový mluvčí, chodil po funkcionářích, ještě jako atlet, že to bylo nespravedlivé. Mohlo mu to být jedno, mohli jsme Kenta pozvat na pivo, ale on se zasazoval i o tohle.

A myslíte, že už v době své atletické kariéry směřoval k tomu povolání sportovního komentátora?

Já bych řekl, že... nevím. Ale jak jsem říkal, byl takový organizátor, takže věřím, že když přijel ze závodů, chtěl se o to podělit. Myslím, že už v té době někam dopisoval, do Stadionu nebo do Atletiky. Takže to byl spíš takový rys povahy, byl extrovert, co na jazyku. A měl radost, když jsme se všichni sešli.

Měl třeba při běhání speciální techniku?

Ne. Byl vysoký a trošičku... ne neohrabaný, ale měl tak dlouhé nohy, že to bylo při tom běhu potřeba srovnat. Takže to nebyl žádný běh dostihového koně na krásu, ale bylo to velice účelné a byl tady takové 2 roky suverén na půlku. Já bych řekl, že proti Standovi byl talentovanější, přestože Standa zaběhl světový rekord. Ale nebyl to ten mukl, který by dřel od rána do večera. Dal tomu všechno, ale nebylo to ještě za hranou. Jestli si rozumíme – máte třeba ve skupině několik studentů a někteří jedou přes a ještě si doma všechno zopakují a někteří jedou víc z talentu.

Takže ani netoužil Standu překonat?

Ale to jo, když už jsme takoví exhibicionisti a závodíme, tak chceme být nejlepší. Ale oni od sebe byli dost věkově vzdálení, ne?

O dvanáct let.

To jsem chtěl říct, aspoň 10 let. Takže on ho bral doopravdy jako, asi i výpadkem toho otce, jako velkou autoritu, až otcovskou.

Nezměnily ho úspěchy na EHH?

Ne, ne, vůbec. Tam nebyla ta buldočí povaha Kratochvílové, Jozky Plachého, Pepíka Odložila... u něj to nešlo za hrany, že tady sport a nic jiného mě nezajímá. Takže kdybych to vzal takhle – začala anabolika. Ale u Tomáše bych řekl, že tam byla ta hranice, že by je nevzal, protože bral sport na stejné úrovni jako kamarádství, starost o rodinu, ten jeho zájem o letecké motory... Mohl se připravovat na ME, dělal pro to všechno, ale kdybych mu zavolał, že mi bude padesát a říkal: „Tomáši, přijď aspoň na chvíli,“ tak on by přišel. Pepík Odložil byl vychovaný tak, že ten by řekl: „Ne, mám tu napsáno, že mám ležet, tak budu ležet.“

Ani po OH v Mexiku nebyl zklamaný, že vypadl hned v rozběhu?

Já si myslím, že asi ne. Protože neměl oslnivou formu, to se vědělo. V té době byli Novozélandčani a další, jako jsou teď Afričani, v těch dlouhých tratích před námi. Taky se nějak moc experimentovalo s nadmořskou výškou – my jsme z toho měli takový divný strach, že jsme přemýšleli, jak se tam udusíme v té výšce při běhu v Mexiku. Vrátil se a spíš bych řekl, že byl nadšený z té atmosféry a ze všeho, protože jsme tam

byli středem pozornosti, co Čech, to hrdina. Tomáš tam byl dvakrát na předolympijských závodech, takže to prostředí velice dobře znal a spíš si ho užíval.

Mluvil jste o tom přestupu z Dukly – přestoupil tedy proč, tam byly nějaké spory?

V tu chvíli se na Slavii začala dělat dobrá atletika, přišli lidé, kteří tomu dali peníze a podnikatelský záměr. Tady byla suverénní Dukla, Rudá Hvězda a Vysoké Školy, které byly státem podporované. A Sparta, Slavie byly v systému ČSTV amatérské kluby, které tolik nepodporovalo. A najednou nastal zlom, že Slavie začala s prvním podnikáním přidružené výroby. A řekl bych, že v Dukle byla pro Tomáše i určitá neperspektiva, protože tam měli takového politruka, který je dost očerňoval a Tomáš s ním měl opravdu problém. Myslím, že to bylo i zapikolované generačně. Byla celá generace trenérů a vedoucích a třeba věděl, kteří před sebou měli ještě 20 let.

Co to byla ta přidružená výroba?

My jsme to později na RH využívali taky... třeba zednické party, které nám stavěly stadiony a opravovaly dráhy, jezdili v zimě dělat do Švýcarska. Tam existuje zákon, aby se Švýcarsko udrželo v době války soběstačné na potravinách, že když tam máte třeba 10 hektarů luk, tak na nich musíte mít 10 krav. A tihle naši kluci jezdili na zimu na švýcarské statky, kde byly jen vdovy, aby ty krávy nevymřely, když napadl sníh. A Slavie dělala něco podobného jako tu přidruženou výrobu. Sice se ten výdělek danil snad 70 %, ale těch 30 % byly tak neskutečný peníze, že si mohli dovolit jezdit i do zahraničí.

Vídali jste se i potom, co nastoupil do ČST?

Vídali. Ta naše parta držela pohromadě, já jsem dělal tu část trenérskou a funkcionářskou a se Štěpánem a Tomášem jsme jezdili společně, třeba na besedy. Nebo měla sportovní redakce vyhodnocení, hrálo se fotbalové utkání, zabilo se prase, tam mě kluci zvali... a ta láska k pivu nás spojovala. A já věřím, že i do té televize přišel sice jako sportovec, ale zapadl už do rozjeté party novinářů. On tam byl Tomáš i chvíli externě, myslím...

V té době se vlastně asi nemohlo vyjíždět na žádné mítinky do zahraničí, jenom nějaká mezistátní utkání...

Ne, ne, my jsme jezdili strašně moc. Říkám, že jsme byli ta privilegovaná skupina, mohli jsme jezdit pořád. Nedostali jsme nějaké velké dary – kdyby vyhrál Virén, dostal by na naše peníze třeba 100 tisíc. Já jsem ho v Helsinkách porazil a nedostal jsem v peněžích nic, jenom takovou kovovou skříňku do koupelny. Ale někdy jsme dostali třeba 100 švédů, takže jsme nakoupili, přijeli jsme ze západu, podělili jsme celou rodinu. A hlavně jsme cestovali téměř svobodně. Ti Skandinávci nás pozvali a popůjčovali si nás. V Helsinkách byly závody a pak nás odvezli třeba k polárnímu kruhu, kde jsme absolvovali závod. Jezdili jsme, ale mluvím spíš za běžce, protože pro ně bylo závodů dost – i na západě byly silné odborové nebo dělnické organizace, bylo třeba L'Humanité. Starty to byly mimo program ČSTV, i když to samozřejmě muselo být posvěcené. Museli jsme psát zprávy ze závodů, to bylo povinné. A teprve pak jsme si uvědomili, že to byl průklepák třeba na 5, 6 věcí a lidí, když si to teď domyslíme, tak to určitě šlo na Státní bezpečnost.

Když pak začal dělat redaktora, pořád se vídal s těmi stejnými lidmi na závodech, když třeba točil nějaké zpravodajské šoty. Nebylo to zvláštní?

Nebylo. Štěpán byl taky dobrý desetibojař a velice družný a organizovaný, ale byl trochu jiný – tu autoritu si vydobyl tím, co věděl, měl takový kartičkový ráj s výsledky. Tohle věřím, že Tomáš nedělal. Nebo dělal, ale spíš jako takové předsezvetí po Novém roce... Já jsem Tomáše vídával, ale bral jsem to, jako bychom se potkali včera a jenom to pokračovalo. Neviděl jsem změnu Tomáš-reportér, Tomáš-atlet nebo Tomáš-kamarád. Tomáš byl skvělý redaktor v tom, že měl přímý vhled, jak se říká v psychologii. Vlezl na ovál a šel za tím atletem, a z té 10leté praxe ve vrcholové atletice mohl čerpat. Mohl jít vyzpovídat dálkaře, protože viděl za svou sportovní kariéru hromadu dálkařů na Dukle trénovat, věděl to i z té trenérské školy. Věděl všechno z toho praktického fungování, vy máte určitě na novinářině lidi, kteří chtějí dělat sport. Ale když v té atletice nebudou, bude jim možná 5 let trvat, než si uvědomí všechny záludnosti, rozběhy nebo to, že se předvádíme. Protože oni to nezažili, ten pocit, kdy proběhnete cílem a je svět váš a tleská vám 20 tisíc diváků. Tohle on měl všechno za sebou, velké úspěchy i velké prohry, takže to víc prožíval. A samozřejmě, že když něco vysílal, pochválili jsme mu to, nebo jsme zase říkali: „Hele, cos to tam povídal?“

Byl pro vás jako pro atlety ten komentář přijatelný nebo lepší než od ostatních komentátorů, kteří to nezažili?

Určitě, byl vynikající. Ale na druhou stranu jsme k němu byli hodně kritičtí. Někdy se mu to taky... ne nepovedlo, ale my atleti jsme chybu poznali. Stejně jako já nepoznám, když někdo skočí rittberger nebo salchow, u tenisu si pletu forhend s bekhendem. Takže my jsme mu to řekli, ale to bylo spíš z naší ješitnosti, že to známe jako on a našli jsme mu chybu.

Takže běžný divák by to neodhalil.

Já myslím, že ne. Já ho bral, že je to atlet a mluví pro atletiku. A jak jsme byli ješitní, chtěli jsme té atletiky na obrazovce co nejvíc, takže jsme byli vždycky rádi, když byli schopný prosadit třeba Běchovice. To byli naši spojenci, Štěpán, Tomáš, Drbohlav...

Takže jste se tam snažili nějaké přenosy protlačit?

To víte, že ano. Lobbing se tomu neříkalo, ale snažili jsme se to prodat. Nebylo to jednoduché, ale co si budeme povídat, na známostech to stálo vždycky. Takže jsme samozřejmě říkali: „Neprotlačil bys tam tohle, nešlo by to?“ Nebo jsme něco slíbili, protože jsme jezdili na ty besedy nebo na Čejkovickou laťku, kde se to domluvilo.

Příloha č. 5: Fotografie Tomáše Jungwirtha, poskytnuté Marií Jungwirthovou (foto)

Tomáš Jungwirth (vpravo) na fotografii s Emilem a Danou Zátovkými

Tomáš Jungwirth (číslo 171) dobíhá pátý na Mistrovství Evropy v Budapešti

Tomáš Jungwirth (vlevo) s nejstarším bratrem Stanislavem

Tomáš Jungwirth jako novinář na Autodromu v Mostě